

CUIBUL VISURILOR

Director fondator: SEVER URSA

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XXI Nr. 5 (127) *** DECEMBRIE 2017 *** 8 PAGINI *** 1 leu

Memento

Intectuali de seamă ai Maierului!

O poză din arhiva Fam. Augustin Partene, primită de la D-na prof. Dorina Partene, căsătorită Moisil, este prilej de aducere-aminte și omagiere a personalității celor care apar aici, după cum urmează:

Rândul I, de sus:

Ion Barna, ginerele lui Constantin Partene, director al școlii din Maieru; (sub diligențele sale s-a construit clădirea școlii cu clopot),

Constantin Partene, fost și el director al școlii măierene, bunicul regretatului prof. Radu Telcean,

Ioan Partene, dr., frate cu C-tin Partene, prof. de germană la liceul „Al. Odobescu” din Bistrița, actualmente liceul „Liviu Rebreanu”, fost prefect al jud. Bistrița-Năsăud în perioada interbelică, mort în 1952, prin inaniție, în pușcăria comunistă de la Jilava.

Rândul II (jos):

Victoria Barna, născută Partene, fiica lui Anchidim Partene; soția lui Ioan Barna,

Aurora Partene, soția lui Anchidim Partene – proprietarul Băncii „Aurora” din Năsăud în perioada interbelică,

Varvara Partene, fiica lui Anchidim Partene; căsătorită cu preotul Iulian Ciorba, gazda familiei scriitorului Liviu Rebreanu; casa există și astăzi-zivavi de localul nr. 1 al școlii din Maieru,

Iulian Ciorba (fost preot în Maieru, prietenul din copilărie al lui Liviu Rebreanu)

Rândul III: primul copil, Olimpiu Barna, viitorul profesor și autor al culegerii de folclor din Maieru „Vesellie, dor și jale” (1943), al doilea copil, Ionel Ciorba, viitorul căpitan și aghiotant al principesei Ileana, decedat în Chile, unde a emigrat după venirea comuniștilor la putere.

A consemnat Icu Crăciun

Arhiva prof. Dorina Moisil (născută Partene)

Colinde

Dragi măiereni,

Apropiindu-se *Ajunul Crăciunului și Anul Nou 2018*, redactorii rev. Cuibul visurilor vă urează La mulți ani! și vă colindă – "nu din gură, ci din carte" crâmpeie din colinzile născudene:

Sculați, sculați, boieri mari
sculați voi, Români plugari,
că vă vin colindători
noaptea pela cântători,

Spic de grâu mândru 'nflorit,
mândru Crăciun a venit
cu trei stele de argint.
Una floarea mărilor;
una vița vinului,
una spicul grâului.

Umblă Iosif și Măria,
și umblă din casă'n casă
și nimeni de mas nu-i lasă.

Când îi colea cătră seară
în iesle se așezară
și-a născut un fiu frumos
pe nume-l chiamă Hristos;

Trei crai dela răsărit
cu steaua-u călătorit.
Steaua'n cale purcedea,
steaua'nainte mergea.

*
* *

La sfârșitul lumii
trâmbița-vor îngerii
din patru colțuri pe lume
la tot omul pe-alui nume
să meargă la judecată,
vii cu morții deodată

Judecata-i mare price:
Craii și 'mpărații-or plânge
de s-or răscumpăra'n sânge.
Nici cu aur, nici argint,
numai cu sufletul sfânt.

Ingustă-i puntea raiului
ca și firul părului.
Care om îi păcătos
cade de pe punte'n jos,
cum cade se'ncuie'n piatră

--//--

Culese de Gavril Bichigean, preot greco-catolic la Maieru (1918-1920). Extrase din vol. *Colinde dintr-un colț de graniță*, Năsăud, 1942.

Istorie și lingvistică

Noi nășodénii – cine suntem, oare? Lěrmáni – hěrmáni – armáni – arománi- Románi

„Și când propria ta viață singur n-o știi pe de rost,
O să-și bată alții capul s-o pătrundă cum a fost?”
(Eminescu, *Scrisoarea I*)

Preliminarii subiective. Armân versus român.

De nouă ani mă las purtat pe drumuri de prihod spre curțile
lui Lermán.

La curțile lui Lermann,
Crește-on fir de măieran
Firu' crește și-nfrunzește,
Lermann zace și bolește.

(P. Bilțiu, *Studii de etnologie românească*,
Ed. Saeculum I.O., Buc., 2003, p. 272).

Mă socot acum – la vremea colinzilor de Lěr, în Ajun de Crăciun – îndeajuns de pregătit și de vrednic să descânt și să alung uitarea cuibărită 'n cuvintele Lěr ~ Lermán, Hăr ~ Hărmán-Sărmán, Hěrmán-Ghěrmán etc.

A descânta însemna – în tradiția actelor magice în genere – a scanda "în gura mare" *porúnci imperative*, menite a îndepărta "forțele răului", oricum ar fi fost văzut "răul" cu ochii minții. Iar mie mi se pare că în devenirea istorică și culturală a unei comunități este nefast și de neadmis să uităm "cine suntem" ca neam. Fie, așadar, încercarea mea asupra noimei numelui român, asemenea unui *descântec* – nu de deochi, ci pentru alungarea uitării.

Maxim Dumitraș – Premiul Național „Brâncuși” 2017

(Felicitari Omule! - Redactia Cuibul visurilor, oct. 2017)

ABSENTA ÎNCERCUTA VI – 60X60X5 cm. bronz
ENCIRCLED ABSENCE VI – 60X60X5 cm. bronze

Doar struna din păr de cal a buhaiului mai îngână azi
imnul lui Lěr în lumea tăcută a uitării, dar eu am să strig
răspicat – și de-o fi să mi se ducă buhu! – numele român n-are
nimic de-a face cu Roma și cu românii!

Mândria de-a fi herézi (erézi) sau urmași ereditari ai
românilor este fără de temeie, ca să nu spun că e de-a dreptul
prostească. De-ar fi să susțin această afirmație – așa, printr-un

- continuare în pag. 2 -

Viluț Cărbune

Istorie și lingvistică

- urmare din pagina 1 -

Noi năsăodénii – cine suntem, oare?
Lērmáni – hērmáni – armáni – arománi-Románi

paliativ discursiv – reamintesc că românii înșiși – prin gura poetului Vergiliu – susțineau că "ginta" latină își are genealogia în neamul lui Eneas din *Illiūm* (Troia). Așadar, cu mult înainte de apogeul Imperiului Roman, epopea națională a românilor – cum mai este numită *Eneida* lui Virgiliu – clamează, în consens oarecum cu opinia istorică generală de azi, că "gloata" latină care a pus temelie Romei antice este *neam de hillari* (cf. engl. hill 'culme, deal') – descălecători, adică, din dealu' troian numit *Troia*. Și fiindcă tot veni vorba de *troienele de ... țărăni* (teren) numite *brazde* – răscolite cu plugul, iar nu cu coasa – ar fi bine, cred, să încetăm a mai "cultiva" bălării în mintea copiilor, de genul că *Bădica Troian* din urarea de *Plugușor* (rostit azi Bădica Trăian) nu ar fi altul decât împăratul român Traian.

Din chiar titlul temei de față se vede că alăturarea *post factum* (în subsecvență) a numelui român după forma lexicală *armán* este punctul de plecare și postulatul demersului meu explicativ. Și procedez astfel cu bună știință, fără să-mi treacă măcar o clipă prin cap că dau astfel apă la moară celor care îndrugă verzi și uscate cu privire la strămoșii românilor (v. E. Roesler, *Die Geten und Ihre Nachbarn*, cf. *Geții și vecinii lor*, Wien, 1864).

Și mai e ceva – susținând că numele român este doar o variantă de rostire în eufonie a numelui ^b*armán* mă aflu în contradicție și cu opinia încetățenită – inclusiv printre lingviști de renume cu rădăcini *armânești*, precum *Theodor Capidan* – după care numele *armán* provine din *román*, printr-un accident fonetic de tipul "proteza lui a", citez: "*Numele Macedoromânilor*. După definitiva lor despărțire de România din Dacia, care a avut loc probabil între sec. al VII-lea și al X-lea, graiul lor, începând să se deosebească, numele *Rumán*, primind proteza lui a, un fenomen obișnuit în dialectul lor, a ajuns să se pronunțe *Arumán*, iar acesta, cu căderea lui u din prima silabă, *Armán*. Acesta este propriu zis singurul nume cu întrebuintare generală la cele mai multe tulpini macedoromâne." (Th. Capidan, *Macedoromânii. Etnografie · Istorie · Limbă*, Buc., 1942, p. 10).

Theodor Capidan se află și el – asemenea multor lingviști din perioada de început a *Școlii Clujene* (Sextil Pușcariu) – sub puternica "înraurire" a învățaturii *metodologic-positiviste* a marelui lingvist german *Gustav Weigand* (v. M. Borcilă, *Opera lingvistică a lui Theodor Capidan*, în rev. CL, 1979, nr. 2, pp. 129-144). Numai în acest fel se poate explica, după părerea mea, adoptarea unui punct de vedere *neogramatic-positivist* și confuzia numelui autentic *armán* cu un nume "inventat" de lingviștii epocii, acela de "*Aromán*". De altfel, din punctul de vedere al lingvisticii vorbirii – *lingvistica integrală coșeriană* – a spune că "proteza" este un *accident fonetic*, fără influență în vorbire – câtă vreme tot ce este în vorbire este *creativitate* lingvistică în vederea unei finalități semantice (funcționale) – trădează inadecvarea metodei lingvistice saussuriene, conform căreia "limba" – sălășluind în mentalul colectiv – precede, chipurile, și determină într-un anume fel vorbirea concretă, deși nu la modul absolut.

Avem, e drept, și o perspectivă istorico-lingvistică mult mai adecvată "realității" istorice privind machedo-vlahii din sudul Dunării, astfel cum apare în lucrarea *Un Dodecalog al Aromânilor sau 12 adevăruri incontestabile, istorice și actuale, asupra aromânilor și asupra limbii lor*, autoare fiind Matilda Caragiu Marioțeanu – lucrarea publicată în "România literară" (Anul XXVI), 1-7 septembrie, 1993, p. 12-13. Autoarea este *armăncă neaoșă*, născută în orașulul *Hrupiști* (Aryos Orestikon), provincia Macedonia din Grecia, din părinți armâni (machedo-români, machedo-vlahi).

Pentru inteligibilitatea demersului etimologic mă mărginesc aici să formulez o cale sau o *metodă intuitivă* de a accede la *esența definitorie* a unui nume, astfel: putem pricepe înțelesul unui nume încercând să identificăm cele două determinări sau aspecte definitorii care sunt coprezente în orice nume (compus inteligibil), și anume: sintagma din partea dreaptă, actualizând în vorbire *aspectul generic* (genul ca materie inteligibilă, v. infra.) și, respectiv, sintagma din partea stângă, actualizând în vorbire *diferențierea specifică* în cadrul genului avut în vedere prin sintagma din partea dreaptă.

Se lămurim în continuare, cu titlu de exemplu, trei nume obișnuite în vorbirea năsăudenilor: *floare de colț*, *zănoagă*, dial. dzännōgă, *Năsăud*.

Ce se poate înțelege prin "*floare de colț*"? Iată lămurirea potrivit metodei propuse: dintre toate *florile posibile*

în lume (ex. floare de *grădină*, flori de *câmp*, florile *dalbe de măr*, flori de *ghiață* etc.) atunci când rostim "floare de colț" avem în vedere și specificăm nemijlocit prin numele sau sintagma rostită doar acele *flori particulare* care cresc sus, la munte printre colți de piatră și brâne înierbate. Am ales aici deliberat o formă analitică, dar discuția sau metoda este identică pt forma sintetică, ex. germ. *Edelweiss* 'floare de colț'.

Ce se poate înțelege prin "*zănoagă*", dial. dzännōgă? Morfonemic putem pleca de la compusul *zăn-augă*, în care identificăm în partea dreaptă termenul *hăugă*, care este același cu *hūogăș*, *ogăș* 'cavitate, lăcaș, căuș' și care trimite cu gândul chiar la căușul tip *oca* (cf. "ocaua mică"), la cavitatea oculară *ochi*, cf. germ. *Auge* 'ochi'. În partea stângă avem termenul *dzán(ē)*, lit. masc. *zán* pl. *záni*, lit. fem. *zână* pl. *zâne*.

Și iată lămurirea pentru *zănoagă* (compusul *dzán(ē)-hăugă*), astfel: dintre toate lăcașurile de apă și de zăpadă situate în părțile de sus al dealurilor sau în căldările glaciere ale munților, avem în vedere și specificăm nemijlocit – rostind numele "*zănoagă*" – acele ochiuri de apă în care *sălășluiesc* sau se *scaldă zânele*. Desemnarea este atestată în folclor, cf.: „La fîntîna zimbrilor / Și la scaldă zînelor, / Unde vin zimbrii la apă / Și zînele de se scaldă.” (cf. I. Datcu, V. Săvulescu, *O capodoperă a balade românești "Toma Alimos"*, Ed. Minerva, 1989, p. 219); cf.: "La lacul cu lapte dulce, / Unde pe toți doru-i duce, / Unde ciutele s-adapă / Și-ncă zînele se scaldă" (v. Amzulescu, *Balade populare române*, I, p. 342 – 343; apud. *ibid.* p. 14).

Azi, cei mai mulți dintre noi găsim că lămurirea numelui *zănoagă* mai sus prezentată este mai degrabă "poetică". Ea pare a descinde din "foclor" prin superstițiile păcurarilor smișniți de "oglindea de apă" a *zănoagelor* pe lângă care-și făceau veacul. E bine, totuși, să ne raportăm generic la "înțeleciunea populară" care răzbate din folclor, potrivit căreia – "Zânele sunt niște fecioare frumoase și bune, care vin în ajutorul oamenilor. Nu se știe câte sunt, dar [se știe] ... că au toate o Zână a Zânelor, care de frumoasă ce e, la Soare te poți uita, dar la dansa ba. Ele locuiesc în palate de cleștar [cristal], în parcuri ca rupe din rai și nu au dușmani mai mari ca zmeii." (v. Marcel Olinescu, *Mitologie românească*, Buc., 2004, p.308). Și tot așa vă mai spun și eu, cu temei pe cei șapte ani de acasă: de-ar fi să fie vreodată zăzute toate zânele laolaltă, așa, de parcă am vedea "în alb" toate culorile laolaltă, atunci – mai presus de toate – ni s-ar năzări *Zâna (Crăiasa) Zăpezilor, Fata Morgana* în folclorul precreștin al armânilor Lērmâni.

Astăzi – în termenii *filozofiei limbajului* – dihotomia ființelor mitologice *zâne-smei* mi se pare a fi limpede: *Zâne*-le născute din ... *Ziuă* (Zeu) sunt *imanețe noetice* pur-contemplative, suflete pure, ahiletice în contrarietate absolută cu *smeii* – materie inertă, "trăind" în lumea sub-pământeană, cu desăvârșire lipsiți de suflet (forme inteligibile) și năzuind veșnic a se "însoți" cu jumătatea de care sunt privați. (pentru conceptul de *contrarietate* v. Aristotel, *Metafizica*, Trad. prefață și note A Cornea, Ed. Humanitas, Buc, 2007, *passim*, cf. "Într-adevăr, lucrurile care se diferențiază prin gen nu există un drum de trecere între ele,..." , *op. cit.* p. 372/*Metaph.*, 1055a).

Potrivit tradiției grecești muzele 'zânele' descind din credințele tracilor, sunt 9 la număr – *zorile luminii* împreunate cu *ținerea de minte*, le-aș numi cu traducând "parafrazele" textului clasic grecesc, care ne spune că muzele sunt fiicele lui *Zeus* și *Mnemosyne*.

Invocarea *zânelor* | *muzelor* în orice act de creație poetică o găsim din începuturi (Homer: *Iliada*, 2.491, *Odiseea*. 1.10) până în zilele noastre, v. Margravia Opera House, Bayreuth – *Apolo și Zânele* (Apollo and Muses). Așa că – nu-i de șagă, ... cu *Zânele Zori-lor de Zi-ură!*

Revenind la lexemul *zănoagă* putem apoi descoperi că aparțin aceluiași gen – respectiv au același radical ^h*augă* compuşii: *plug= plē-augă* 'cavitate sau lăcaș în suprafața locului', cf. engl. *plough*, germ. *pflug*; dial. năs. *polog= plē-augă* 'brazde tăiate cu coasa' în suprafața înierbată a locului; *toacă/troc=trē-augă* 'cavitate/lăcaș scobit în lemn', engl. *tree* 'arbore, copac'.

Iată și un termen mai rar, din aceeași clasă explicat de autorul lexiconului prin metoda pozitivistă clasică a "*sufixării*", "*derivării*", "*asimilării*" sau "*contaminării*":

"**ZGĂOĂGĂ** Apelativul *zgăoagă* [zgăoḡgă] (pl. *zgăoage*) „scobitură între dealuri” I (informatorul schițează cu mâna forma unui căuș, ceau), „un fel de afundătură” II (Răchitova HD), necunoscut de dicționare, poate fi un derivat de la *zgău* cu suf. *-oagă*, o contaminare între *zgău* și unul din sinonimele *văloagă* ori *zănoagă*, ambele vii în graiul regiunii (Țara Hațegului), sau o variantă (cu z protetic și cu transformarea, prin asimilare, a sunetului c în g) a lui *găoacă*. [LR, XXVII, 1978, nr. 1, p. 106] cf. D. Loșonți, *Soluții și sugestii etimologice*, Buc., 2001, p. 182.

Năsăud – Vad înspre izvoare.

Reiau și dezvolt aici – dintr-o perspectivă lingvistică – semnificația numelui topic *Năsăud*, prezentată preliminar și (în alt context) într-o comunicare sub titlul *Năsăud, lexic în diacronie. O abordare geolingvistică*, la Sesiunea de Comunicări "Zilele Dejului", august 2008, tipărită în volum, Dej, 2012, pp. 139-162.

Suntem astăzi într-o quasi-ignorantă privind originea și înțelesul numelui *Năsăud*, și mă refer aici în genere la mulți intelectuali de seamă ai *Năsăudului*. Așa se face că auzim adesea afirmându-se că Ținutul *Năsăud* și-ar fi primit numele de la sașii sosiți ca "oaspeți". Ceea ce este de-a dreptul fals, și iată de ce. Dar, pentru introducere în temă, trebuie să recurgem la "puțintică" istorie.

Izvoarele istorice consemnează că după ocuparea Ardealului, mai precis în vremea regelui *Géza* al II-lea (1141-1162), maghiarii invită coloniști saxoni să se stabilească în Ținutul *Năsăud*, promițându-le o serie de privilegii. Acesta a fost contextul primului val de oaspeți străini (lat. *hospes*) sosiți în Țara Ardealului, dar grosul sosirii sașilor s-a petrecut și s-a sincronizat logistic cu cruciadele, în special cu cruciada a III-a, 1189-1192 și a IV-a, 1202-1204.

Să nu ne facem "iluzii" privind venirea sașilor în Ardeal – prin aducerea lor cancelaria maghiară nu urmărea altceva decât să-și sporească veniturile la visteria regatului prin taxele și dările impuse asupra autohtonilor, și în special din *vama pe sare*, din *arendarea minelor de argint și de aur* către sași, dar și din taxe (monopol) impuse pe târguri, pentru practicarea meseriilor (bresle) etc. Se repetă același scenariu petrecut cu un mileniu în urmă prin ocuparea Daciei de către romani. Și tot la fel va fi mai târziu – același scenariu aplicat de către Austria (habsburgi) odată cu ocuparea Ardealului la începutul sec. al XVIII-lea.

În documentele sașilor aflate în arhivele Bistriței aflăm granițele Ținutului *Năsăud*, respectiv: aliniamentul *Beclean-Reghin* spre sud-est și culmile Munților *Călimani, Rodnei și Tibleș* spre răsărit, nord-est și respectiv spre nord.

La sosirea lor în Ținutul *Năsăud* sașii au găsit un târg al locului purtând numele *Nosa*, pe care îl adoptă în graiul sășesc *Niisen*, germ. *Nösen*, iar ținutului i-au spus *Nösnerland* (Ținutul *Năsăudului*). Afirmarea noastră se sprijină pe atestarea numelui *Markt Nosa* 'Târgul Nosa', într-un document în limba latină, care enumeră așezările afectate de invazia mongolă din 1241. Începând cu sec. XIV *Târgul Nosa* capătă numele oficial maghiar *Beszterce*, germ. *Bistritz*, după râul omonim care străbate și astăzi târgul.

De unde provenea numele *Nosa* și ce însemna el, la venirea sașilor?

Astăzi știm dintr-un document datat la 1635, redactat în limba latină, tradus și prezentat de Al. Ciplea în *Arhiva Someșană* Nr. 1, *Năsăud*, 1924, sub titlul *O delimitare de graniță între Maramureș și districtul Năsăudului* că muntele din care obârșesc izvoarele *Râu-lui* sau *Vad-ului* (hidronim *Someșul Mare*,) se numea la acea dată Muntele *Nosul*, cu vârful *Nosii*, cităm, pag. 54: „Din muntele Cormaia comisia a trecut în muntele vecin, *Obârșia Anieșului* sau *Nosul* (cu Vf. *Nosii*; azi acest munte se cheamă și *Negreasa*), apoi în muntele Mihăeasa. În vârful acestui munte a văzut meta naturală XXV, numită *Obârșia Anieșului*, altfel *Busda*.”

Vf. *Nosu'* însemnă "partea proeminentă" sau *nasu' muntelui*, cf. și *nasul opinii*; *nasul saniei*, *nasul corABIEI* etc. – v. DLR s.n., tomul VII, Litera N: s.v. Deși Muntele *Nosu'* nu se mai păstrează ca nume, au rămas suficiente indicii despre existența sa nominală, precum:

a) *Gura Noaselor* – toponim marcat pe hartă la nord de Vf. *Nosu'*, ca loc de confluență tuturor *noaselor* 'izvoarelor' care curg spre nord din Vf. *Nosu'*, adică spre Borșa. Toponimul *Borșa* – după cum se vede – este de asemenea legat de *obârșia* noaselor 'izvoarelor'.

b) *Râul Anieș*, care adună (pri)noasele 'izvoarelor' dinspre sud. Numele acestui râu este rostit și azi de localnici este *Pe Nîș* 'spre noase 'izvoare'. *Anieș* este forma literară, fiind în fapt o re-traducere în română a numelui dat de austrieci la momentul cartografierii ținutului (cca. 1783) – *An der Nase*, traducând în germ. românescul (s) *pre Nîș* – nume care indica atunci direcția înspre Muntele *Nosu'*, înspre noșe 'izvoare'. Susțin această opinie și prin identitatea de nume care

- continuare în pag. 3 -

Istorie și lingvistică

- urmare din pagina 2 -

Noi năsăodénii – cine suntem, oare?
Lērmáni – hērmáni – armáni – arománi-Románi

se constată între *Aniész* în Munții Rodnei cu *Aninész* în Munții Șurianu (Hațeg). Există și acolo un râu *Aninész* cu obârșie în *Culmea Muncelului* din zona Grădiștei dacice, dar mai există și alte toponime identice cu cele năsăudene (Prislop, Prihodiște, Muncel etc).

Renunțat prof. univ. Nicolae Drăganu din Zagra ne oferă cea mai temeinică documentare bibliografică din vremea sa privind numele Năsăud (v. N. Drăganu, *Românii în veacurile IX-XIV, pe baza toponimiei și a onomastice*, Buc., 1933, p. 464) citând și cea mai veche atestare (1264) a numelui Năsăud - „*terram Naswod*”. Dar astăzi știm că referința la care trimite N. Drăganu aparține de fapt unui toponim identic cu rom. Năsăud, situat în Slovacia de azi. Este vorba de așezarea *Naszvad* (Naszwad) situată tot în vad-ul unui râu, respectiv în vadul râului *Nitra*, actualul oraș *Nesvady*, Slovacia, district Komarno, atestat la 1217 (1264, 1269) (apud *** *Poruncile primăriei Năsăud 1863-1867*, autori *Simion Lupșan, Adrian Onofreiu*, Ed. Fundației George Coșbuc, Năsăud, 2000, p. 11).

Nu mult timp după sosirea sașilor, Ștefan cel Mare întemeiază în 1467 un scaun episcopal ortodox cu sediul la *Vad*, rom. *Râu*, magh. *Rew*, germ. *Rhew*, devenit mai târziu *Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului*. Ținutul aflat sub jurisdicția scaunului episcopal de *Vad* nu este altul decât bazinul *Râului*, adică al *Someșului Mare*.

În graiul năsăudean s-a păstrat până în ziua de azi pronunția veche, arhaică a lui /ua/ pentru /va/. Spre exemplu rostim *vedea-ua, uiumu', Ilu, Salva, a vedea*, în loc de forma lit. *vedea-ya, yama, Ilya, Salva ya vedea* etc. Toponimul Năsăud, căpătând statut de *nume propriu* (designator rigid), a păstrat în rădăcina sa vechea pronunție de -wad, -uad IPA [ˈuad], pentru *vad*. Sintaxa numelui *Năsăud* este, așadar, *Nēsē-Ūad* [nēsēuád, nēsēūd, resp. nēsūdénii] iar înțelesul este clar: *Vad înspre noase*, adică *Vad înspre izvoare*.

Și pentru a combate pozitivismul lingvistic de azi – după care numele *Vad* ni l-au "împrumutat" slavii atunci când au "năvălit" spre sud, iar numele *Bârgău* sașii de mai târziu – iată atestarea numelui *Vad* (got. *Wad*, rostit [ˈuad]) și respectiv *Bârgău* 'târg' (got. *Baurg* [ˈbɔ:rg]) în Biblia (geto)gotică a lui *Ulfila* (rom. *Vulpilă*), respectiv în numele compus got. *baurgs-waddjau* 'vadul târgului, zidul de pământ al târgului', cf. *Corinteni 2*, cap. 11:33 sau *Neemia 5*, cap. 5:16 etc. Numele *wad* | *vad* – prezent, de altfel, dintotdeauna și în idiomurile slave – desemna pe atunci (cca. 345 d. Chr.) *vad-ul* sau *șanț-ul de pământ* (val de pământ) cu rol de "zid" de apărare de tip palisadă, format de jur-împrejurul târgului, și care în caz de primejdie se putea inunda.

Acum putem aplica numelui *Năsă-ud* definiția sintactică implicită a numelui enunțată mai sus, astfel: dintre toate *vad-urile* posibile a ființa în lume (ca materie inteligibilă-gen) avem în vedere în numele *Nēsē-Ūad* doar acel *vad* particular situat la *obârșia* vadului, adică Năsăud-ul dintotdeauna.

Hērmáni~*Armáni* – cei cu credință în nemurirea "sufletului sērman" călăuzit de *Lermes* | *Hermes*
În cursul celor două milenii de "religie de stat" creștină s-a petrecut – cu sau fără temeie epistemic –

o teribilă uitare a credințelor religioase preceștine, a practicilor de cult și a terminologiei religioase – catalogate, fără drept de apel, ca fiind *păgâne*. Prin anatimizarea lui *Moș Lēr* 'sufletul sfânt', adică a lui *Hērmes trismégistos* (De trei ori mare) și prin impunerea erminiiilor normative – îndeosebi după disputa iconoclastică – s-a întâmplat că iconografia preceștină a fost în mare măsură fie "dată uitării", fie preluată "creștinește" într-un fel sau altul.

Și totuși, credința propriei-zisă în sufletul sfânt, dar și tradiții religioase profund ancorate în această credință au transgresat dogma creștină.

Geții, despre care Herodot spunea că "*pretind că sunt nemuritori*" (Γῆται οἱ ἀθανάτιζοντες, Herodot, *Istorie*, 5.4.) nu sunt doar cei din Scitia Minor, ci sunt scii 'neamuri' din întreg spațiu euro-asiatic. În virtutea credinței care animă aceste neamuri mai potrivit este să-i numim "indo-germânicii", iar nu "indo-europeni".

Nu trebuie să încetăm a (pro)clama ascendența religioasă *geamănă* pentru *machedo-vlahii* sau *armânii* sud-dunăreni și *dacoromânii* nord-dunăreni – și anume în (mah)^h*Lerii* sau *Măierii* Muntelui Sfânt hirotoniți ca (^hLer)monahi în tagma clericală *Maecedón*. Și nu e vorba (doar) de dialectul romanic al limbii vorbite de machedo-vlahii de azi, ci în primul rând moștenirea flămuri tricolore *roșu-galben-albastru* (vânăt), care stă la baza icoanelor împărătești preceștine și creștine. Suntem, de altfel, singurul neam în acest *pâlc* | *bâlci* de neamuri din *Pâlcâni* | *Balcâni*, care se adună sub flamura tricoloră.

Dacă vrem cu adevărat să găsim răspunsul la întrebarea *cine suntem noi, românii* de astăzi este îndeajuns să lămurim cine erau și cine sunt în fapt *maçidonii armâni*.

Cum am mai spus și cu alt prilej (v. CV 117/2015), cea mai veche atestare privind casta de machidoni apare în

Istoriile lui *Herodot* (Cartea I, 56), iar sub numele de *Makednos* μακεδνός sunt menționați de către Homer în *Odiseia*, 7.106.

Explicitarea de către greci (cf. *fylla makednos aigeiroio* 'leaves of a tall poplar tree' adică "frunzele unui plop înalt") a numelui *Makednós* [μακεδνός], cf. *Odiseia*, 7.106 nu pare a avea nici o noimă, în ce mă privește. Rădăcina -ednós < -ednós > în numele de machedon are înțelesul generic de *gloată, clan* (v. LSJ, 1940, s.v. ἔθνος *ethnós*), iar specificarea prin "*make* μακε" a trăsăturii definitorii a acestui clan trimite la *magi* sau la *lērmani* 'lămuritori, interpreți' de cele sfinte", adică magii sau preoții din vremuri preceștine. Iată de ce mai cu noimă îmi pare a fi să interpretăm patronimul homeric *Makednós* – "*tagmă de magi-preoți*" sau *casta cler*, clan supra-etnic, iar nu național.

Cât de importantă a fost tagma clerului macedonean în vremurile preceștine reiese cât se poate de clar din *Noul Testament*, și mai ales din *Faptele apostolilor*; în speță "faptele" Sf. Apostol Pavel, care binecuvântă Biserica Maqedoneană preceștină, atunci când scrie, corintenilor, citez: *Și vă fac cunoscut, fraților, harul lui Dumnezeu cel dăruit în Bisericile Maqedoniei*; cf. gr. Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Μακεδονίας (cf. *Corinteni 2*, cap. 8:1).

Să mai putem constata că tâlcuirea terminologiei de bază în ierarhia clanului maqedon este formată prin compunerea cu termenul determinant ^h*Ler-*, cf. cuvinte precum: *cler*=^h*Lér*, *ierarhie*=^h*Lerarchie*, *hieromonahi*=^h*Lermonahi*, *arhieriei*=^h*arhi*^h*Lerei* etc.

Rădăcina comună celor nume – *Lermáni* – *hērmáni* – *armáni* – este verbul (a) *meni*, adică a *lega* un "*har*" un înțeles sau o noimă în vorbire pentru un nume anume. O exprimare ușor poetică a acestei idei ar fi: *a meni* înseamnă a face să rămână de mas în mintea noastră un nume înțeles. Și în alte limbi se întâlnește același nume, cu nuanțe de înțeles aproape identice, cf. engl. *mean*, germ. *meinen* 'a înțelege, a gândi, a semnifica'. Și tot la fel: numele *Lēr* | *Lehr*, cf. germ. *Lehre* 'știință, învățătură', *Lehrmeneia* 'înțelepciune, interpretare', germ. *Herr* 'domn, înțelept', engl. *Lear* 'înțelept, cf. compus *Folklore* 'înțelepciune populară' etc.

În limba în română *Lēr* este unul și același cu termenul *hieros* < ἱερός > din greaca clasică, iar *hieros* "înseamnă *sacru* – implicând o anume raportare la Dumnezeu, care nu poate fi nesocotită. Acesta este cuvântul cel mai general pentru *sfânt*, în limba greacă din perioada clasică și desemnează modul obișnuit de înțelegere de către greci a sfințeniei, dar apare arareori în *Noul Testament* deoarece nu este adecvat să exprime pe de-a-ntregul învățătura *Noului Testament*" (trd. mea CV, după George Ricker Berry, *The Interlinear Translation of Greek New Testament*, New York, 1897, p. 117/809; vezi și art. subs. în *Cuibul visurilor: Lehr, priponul de argint al toleranței religioase*, în CV 102/2012; *Lēr Doamne – Lēr!*, în CV 117/2015; *Făt de Măier și Măierul Muntelui la măierii Năsăudului*, în CV 121/2016).

Și iată acum definiția sintactică implicită pentru *Lērmani*=*harmēni*, *harmáni*, *hērmani*, *germani*: dintre toate menirile (lămuririle) posibile în lume (ca materie inteligibilă-gen) noi avem vedere atunci când rostim cuvântul *Lērman* – *erminia* sau lămurirea *celor "sfinte"*, adică contemplarea diinității. În vremea preceștină acest nume sau ajective era epitetul atestând apartenența la un cult religios, analog numelui *creștin*, *mahomedan*, *hindus* etc., fără a presupune apartenența la un neam sau la o etnie anume.

Arminius este numele dat armânilor de către români
Războaiele purtate de Imperiul Român de-a lungul și de-a latul Europei – uneori cu accente sau trăsături clare a ceea ce azi se numește "genocid" – consemnează cel mai adesea că oponenții romanilor erau *triburi germanice* sau alianțe de triburi germanice. Calificativul "germanic" – provenind din numele colectiv *hermani* – *germani* – cred că trebuie să-l considerăm, mai degrabă, un epitet propriu triburilor *scitice*, *gotice* sau *getice* fără nici o distincție "etică" sau cu privire la limba vorbită. Să mă explic: în majoritatea războaielor de cucerire purtate de romani în Peninsula Balcanică se vorbește de triburi "germanice" sau de uniuni de triburi incluzând "germani". Ne este binecunoscută "apartenența germanică" a unora dintre armatele participante la *Bătălia de la Adamclisi*, figurate pe metopele "Monumentului triumfal Tropaeum Traiani". În cursul sec. I, e.n. numeroase bătălii purtate la sud

de Dunăre de Romani cu popoare din Balcani se menționează adesea "triburi germanice". În aceeași perioadă istorică – fapt ce pare a nu mai surprinde pe nimeni – *Bătălia de la Teutoburger Wald*, anul 9 d. Chr., în care Romanii au suferit o grea înfrângere, s-a dat între o uniune de *triburi "germanice"* (Cherusci și Chauzi) și romani. Fără a mai "lungi vorba" cu alt izvoare istorice vom constata că întreaga graniță europeană de nord a Imperiului Roman era "amenințată", "dominată" și în final s-a "prăbușit" prin "invazia" germanicilor "goți". Iată de ce până și în prezent istoricii rămân preocupați să dea răspunsul la înrebarea "*Goten = Skythen oder Geten?*" (v. Gerd Kampers, *Geschichte der Westgoten*, "Istoria goților din vestul Europei", München, 2008, p. 23).

Pe de altă parte, se poate constata că în sec. VIII î.Chr. o importantă așezare în nord-vestul Siriei purta numele gr. *Germanikeia* Γερμανίκεια, iar în perioada romano-bizantină se numea *Germanicia Caesarea*, apoi nume asirian *Maraș*. În sfârșit, mai putem descoperi că în epoca pre-romană și post-romană o pleiadă de "prelați" purtau numele *Gherman* în spațiul ortodox, respectiv *Hermann* în spațiul catolic.

Bătălia de la *Teutoburger Wald* din anul 9

d.Chr. este importantă pentru că, iată, avem atestată în limba latină *identitatea de nume* lat. *Arminius* = germ. *Hermann* pentru conducătorul alianței anti-romane reprezentat prin persoana unui fost ofițer în armata romană cu acest nume.

Această identitate *Arminius* = *Hermann* confirmă și lămurește pe deplin, în opinia mea, faptul că *Arminius*~*Hermann* este un supranume (poreclă) atestând apartenența religioasă a purtătorilor unui astfel de nume la nemuri (scii) care cred în natura sfântă (dumnezeiască) a sufletului însuși. Antroponimia și toponimia românească are "cămara plină" cu l e x e m e *H ä r m a n*~*H ä r m ä n e ș t i*, *H e r m a n*, *German*~*Germănești* etc.

Erminia 'lămurirea' fiiinței Cuvânt prin filozofia limbajului

Toate cuvintele sunt create și tâlcuite de om și numai de om.

«Fundamentul teoretic prealabil al științelor culturii, care se ocupă de ceea ce e creat de către om, nu îl constituie „ipotezele”, ci, după cum s-a văzut (cf. 1.3.1.), „cunoașterea originară”: în cazul lingvisticii, cunoașterea intuitivă a vorbitorilor și a lingviștilor înșiși în calitate de vorbitori» (v. E. Coșeriu, *Leții de lingvistică generală*, Ed Arc, Chișinău, 2000, pp. 51-52).

Actul *numirii* (onomazein ὀνομάζειν) ca act primar de limbaj (vorbire) are drept finalitate o «unitate de intuiție și expresie, ca pură creație de semnificație și de „semne»» (v. E. Coșeriu, *Omul și limbajul său*, Iași, 2009, p. 50.).

Am vorbit *in-extenso* (cf. *Cuibul visurilor* nr. 124, aprilie 2017, cf. art. *Sarea provine din halăuă de slatină, iar nu "din latină"*) despre *procede formale* de urzire a unui nume, despre *alofone istorice* despre *paronime* – ca pure posibilități tehnice de creație lingvistică în orice limbă istorică.

Gramatica numelui fiind "înglobată", respectiv confundându-se cu actul *numirii*, mă voi mărgini aici să (re)formulez calea sau *metoda intuitivă* de a pricepe (a contempla, a pătrunde cu ochii minții, a aprehenda) în ce constă *esența definitorie* a unui nume văzut ca *formă inteligibilă*.

Formulată în termenii filozofiei limbajului, iată cum trebuie să ne raportăm la principiul *logos-ului* manifest în vorbire (v. A. Ferrarin, *Hegel and Aristotle*, Cambridge University Press, 2004, p. 164): "*Logos-ul esenței* identifică un lucru prin determinările sale inteligibile, în vreme ce *sinteza discursivă* împreunăază un substrat material cu un predicat, care poate fie să aparțină, fie să nu aparțină acestuia", (trad. mea C.V). cf. engl. "The logos of essence identifies a thing with its intelligible determinacy, while the discursive synthesis combines a substrate with a predicate that may or may not belong to it."

Iată, așadar, o posibilă cale de urmat pentru a "pătrunde" noima unui cuvânt (lexem): în orice *nume* dat vom încerca să identificăm cele două determinări definitorii ale *compusului inteligibil* alcătuit din două sintagme în

- continuare în pag. 4 -

Viluț Cărbune

Moara din Arini, 1942

Istorie și lingvistică

- urmare din pagina 2 -

Noi năsuodénii – cine suntem, oare?

Lërmáni – hërmáni – armáni – arománi-Románi

coprezență, și anume: partea dreapta, actualizând în vorbire *materie inteligibilă gen (v. infra.)* și, respectiv, partea stângă, actualizând în vorbire *diferențierea specifică* în cadrul genului manifest. Folosesc aici termenul *compus inteligibil* cu înțelesul lămurit în *Interpretare la Metafizica lui Aristotel*, autor Andrei Cornea, în Aristotel, *Metafizica*, Traducere, prefață și note A. Cornea, Ed. Humanitas, Buc., 2007, pp. 39-40).

Cum se naște sau altfel spus – cum se iscă de nou ființa cuvânt? Răspunsul poate suna pe cât de simplu, pe atât de zadarnic sau de dezarmant, și anume: din *neființa cuvânt* se nasc toate cuvintele.

Teoria și *ontologia ființei* o putem deprinde prin studiu și contemplare însoțiți de Filosofia lui Platon și Aristotel, pe când «*Meontologia aristotelică* [ontologia neființei], oricât de subtilă și bine articulată ar fi, nu dispune de un statut independent, ci este conținută în ontologie, așa cum și neființa – sub raport ontologic – este „preluată” de ființă.» cf. A. Cornea, *O istorie a neființei în filozofia greacă: de la Heraclit la Damascios*, Ed. Humanitas, Buc., 2010, p. 183.

Din lucrarea citată și luând cazul ființei cuvânt, în speță, vom înțelege în primul rând că *neființa cuvânt* este genul de neființă (absolută sau privațiune de Ființă) circumscrisă *materiei acustice*. Din perspectivă operațională și/sau funcțională acest gen de neființă trebuie înțeles ca *posibilitate nerealizată* sau ca pură posibilitate de creație (actualizare) a sintagmelor fonice minimale (foneme~morfeme) organizate într-o "arhitectură" funcțional-ierarhică într-o *limbă istorică*.

În al doilea rând trebuie avut în vedere că subiectul-substrat al actualizării este *materie inteligibilă gen*, în opoziție cu *materia sensibilă*, care este aleasă în vederea unei finalități, cf. citez: «Apoi, /actualizarea este anterioară/, fiindcă orice lucru care devine se îndreaptă spre principiul și finalitatea sa (scopul este un principiu, iar devenirea se face în vederea unei finalități). Or, actualizarea este o finalitate și virtualitatea este preluată în vederea unei finalități?» [Nota sbs. A. Cornea:]³⁸ Forma, Ființa și actualizarea sunt, într-un fel, sinonime: un lucru care devine tinde să-și realizeze forma, care îi exprimă finalitatea, scopul și, în același timp, exprimă ceea ce el este cu adevărat — adică Ființa sa.», cf. A. Cornea, *Interpretare...*, p. 347. Pentru concepte *materie inteligibilă vs. materie sensibilă (aisthete hyle, noete hyle, v. Metaph. 1036a, 1045a)*, v. Francis E. Peters, *Termenii filozofiei grecești*, Ed. Humanitas, Buc., 2007, *passim*; A. Cornea, *O istorie a neființei...*, op. cit.

Să rezumăm aici, prin câteva corolare, conceptele și interpretările filozofului Andrei Cornea în paginile bibliografiei citate. Putem astfel câștiga cel puțin repere orientative ferme și o autentică deschidere spre filozofia limbajului și spre lingvistica integrală Eugeniu Coșeriu.

Așadar:

i) "... Numai unirea dintre gen (sau materie inteligibilă, sau virtualitate) și diferență (sau formă inteligibilă, sau actualizare a unei virtualități) produce Ființe care au esență și pot fi definite în sens propriu." (A. Cornea, Nota 27, Aristotel, *Metafizica*, op. cit., p. 264).

ii) «Cât despre aspectele ontologice ale problemei, în *Metafizica* Aristotel transpune discuția în categoriile de materie și forma. Genul stă fața de *diaphora* [diferențele sale specifice] ca materia sensibilă față de formă și, ca atare, poate fi caracterizat drept „materie inteligibilă” (*hyle noete*; caracterizarea nu-i foarte inspirată, dat fiind că Aristotel folosește această expresie și în alt sens; *hyle, apharesis*), în timp ce toate *diaphorai* sunt rezumate în cea finală, a lui *atomon eidos* sau *infima species*, servind drept esență (*ousia*) a acesteia (*Meta. 1038a, 1045a*), cf. F. Peters, s.v. *diaphora* (διαφορά), op. cit.»

iii) «... distincția pe care Aristotel o face între *privațiune* (στέρησις) și *materie* – care este neființă luată ca posibilitate el reproșându-i de altminteri lui Platon că le-a confundat pe acestea două.

Să insistăm aici un moment: după cum am văzut, Aristotel susține că *din neființa ca posibilitate nerealizată* (altfel zis, din ceea ce e luat ca materie) *se nasc lucrurile*. Or, în *Fizica*, filozoful scria:

„Noi înșine susținem că nimic nu se naște în mod absolut din neființă, totuși susținem că [ceva] se naște din neființă, de exemplu, ca accident. Căci se naște ceva din privațiune, care e neființă în sine, care nu subzistă... Acesta e un [prim] mod de a vorbi. În alt mod, spunem că e posibil să susținem aceleași teze conform posibilității și actualizării” (*Phys.*, I, 8, 191b)», cf. A. Cornea, *O istorie a neființei...* p. 184.

iv) "Să mai precizăm și că, dacă substratul sau materia sunt *neființa ca posibilitate* sau ființa posibilă (τὸ δυνάμει ὄν), forma este *ființa actualizată* (τὸ ἐνεργεία ὄν), în vreme ce privațiunea este *neființa actualizată* (τὸ ἐνεργεία μὴ ὄν)."¹²⁶ ", cf. A. Cornea, *O istorie a neființei...* p. 185-186.

Voi încheia acum îndemnându-vă să lămuriti noima unei cugetări simple pe care eu o *descânt* aici prin mijlocirea *Harului*, a *Creației* și a *Luminării* sufletului noetic "Moș Lër":

Lëraievę-ı Dzëu-Pëtru!
Lër, a-ıehvę Dzëu-Pater!
Lër, Yahwe, Jupiter!

Viluț Cărbune

Cartea

Sunt momente rare, ce-i drept, dar de-a dreptul înălțătoare, când cei care scriu pentru publicația măiereană „Cuibul visurilor” și fanii acesteia sunt împreună, unii la masă, alții amestecați printre invitați, câțiva, deocamdată puțini, sunt absenți fiind aflați la depărtare de CUIB sau din păcate, aflați în suferință ori plecați prea devreme printre stele, unde, în mod sigur, își au un alt cuib numai al lor și alte visuri eterne. Ca să ajung la ceea ce se va petrece aici, în fața D-voastră, trebuie, mă simt obligat să trec în revistă, pe scurt, pe cei în cauză. Mai întâi, Sever Urșa, mentorul și directorul ziarului nostru ce continuă să reziste an de an, renăscând uneori din cele mai dificile momente, în mod surprinzător. Nu ne plângem de finanțare, ar fi o impietate pentru o comunitate așa de diversă, elevată și de ce nu, cu pretenții... Domnu Sever și-a făcut datoria, vorba lui Shakespeare, acum, dintr-un cuib al familiei ne urmărește cu drag în tot ceea ce facem. Icu Crăciun, redactorul șef, prozatorul consacrat, publicistul etc. este singurul membru al USR, Cluj-Napoca, el are grijă de tot ceea ce se petrece în redacție. Viluț Cărbune, omul nostru din capitală, supervisor general la gazetă și machetare este liantul necesar spre a fi o echipă. Ilie Hoza, șeful sectorului zburătoare și nu numai, un amestec de Gârleanu și Topârceanu la un loc, omul cu care nu te poți plictisi niciodată, cauzeur redutabil, uneori imprevizibil, dar sufletist de clasă, e de-al casei pentru cele două văi, Anieșul și Valea Caselor. Liviu Urșa, mai mare peste sporturi și performanțe, descoperitor de talente alergătoare are grijă și de muzeu, prin el ținem legătura cu Domnul Sever. Viorel Daniel Partene, tânărul care reușește să ne aducă aminte de trecutul măierenilor chiar dacă lucrează sub genericul „Maieru de Azstăzi”. Cu voia d-voastră și subsemnatul legat de cuib și de Rebreanu, dar cu gânduri și proiecte adiacente și altor direcții, o posibilă micromonografie sentimentală a Maierului de acum cincizeci de ani. Să nu uit, vă avem în față și alături pe D-voastră, cititorii noștri, la fel, fiecare cu pretențiile lui, receptivi și critici în același timp, noi, redactorii, simțim asta și încercăm să ne replem după ceea ce credem că așteptați de la noi.

Și, în cele din urmă, Macavei Al. Macavei ce va fi protagonistul acestei întâlniri. Smuls din cuib brutal, ca noi toți, Mac Al. Mac și-a croit un drum al lui în magistratură și s-a stabilit la oraș. Așadar, Mac, prietenul și consăteanul nostru, trimisul nostru oficial la județ pentru „Cuibul visurilor” ne face surpriza de-a se prezenta în fața noastră cu o carte, marcat de emoțiile debutului editorial, cel revuistic a fost în primele numere ale Cuibului, din 1996. E vorba de volumul *Un fel de amalgam*, apărut la Editura Tipo Moldova, Iași, 2017, 180 de pagini. Mai întâi, să vedem cine este Mac Al. Macavei, prietenul nostru din copilărie, de loc din partea de Jos a Cuibului, pe lângă Podul Balasâni, reper de neuit în zilele prielnice pentru scâldat. Am fost colegi de liceu la Năsăud, Mac e și el călătoreț și disciplina de internist, de aici, a urmat cursurile Facultății de Drept, de la Cluj-Napoca. Apoi a devenit bistrițean, ocupând diferite funcții juridice. Cunoscut ca redactor vechi la „CUIB”, rebusist pasionat, chiar m-am mirat că n-am găsit în carte niciun careu, m-am gândit imediat că ele vor constitui miezul unei alte viitoare cărți. Începutul e mai greu, să te ții de așa ceva, e și mai și. Icu Crăciun, în acel „Cuvânt înainte” al volumului, completează și cu alte date biografice, e vorba de pasiunea pentru carte și lectură dovedită în acel concurs inedit din familie, „Cine citește mai mult.” În ceea ce privește dragostea lui Mac mărturisită pentru Balzac, îl invit să scrie despre romanele lui, să le aducă în actualitatea zilelor noastre, că doar și noi, românii, ca societate, suntem uneori, în cea mai neagră „Comedie umană...” Trebuie doar să ai drag de-a scrie, încăpățănare pozitivă știu că are și, neapărat, continuitate spre a nu-ți ieși din mână.

Primul capitol al cărții, *Măiereni de seamă*, cuprinde câteva evocări ale unor figuri emblematice ale Maierului de altădată: Alexandru T. Avram, avocat de excepție, apoi, *Justițiarul Emil Boșca Mălin*, despre care aflăm că a fost ziarist, scriitor, om politic, dar și folclorist, reporter de război, istoric, romancier și magistrat. (Vezi și cele două volume închinat acestuia: *Restituiri*, ediție îngrijită, note de lectură de Viluț Cărbune și *In memorem Emil Boșca Mălin 1913-2013*, ediție îngrijită de Icu Crăciun. Al treilea portret este închinat lui Sever Urșa, diriginte și profesor de română pentru autor, la care se adaugă și comentarii pe marginea cărții *Sever Urșa, Un ziditor*, 2013, îngrijită de Aurel Podaru. O altă personalitate adusă în discuție de către Mac Al. Mac este cea a lui Lazăr Ureche, cronicarul nostru de la CUIB; de remarcat, nostalgia scrierii acestor rânduri închinat emulului său. Iată, că toate aceste portrete și evocări pot constitui repere pentru monografia Maierului, la capitolul „Personalități măierene”, cu predilecție cele din domeniul juridic.

Secțiunea a doua a volumului, *Revista Cuibul visurilor din Maieru* se profilează pe bilanțuri și clasamente sau liste de corespondenți la CUIB: *V/D* – un interesant titlu încifrat, CV la cinci ani de existență și cinzeci de numere apărute, unde D egal cu 500 – adică o urare înspre mai multe

Între noi, Visătorii...

numere și mai mulți ani, de la 5, la 500. Seria bilanțurilor continuă, la 15 ani, în articolul „Cuibul visurilor în al XV-lea an de existență”, se aduc clarificări asupra platformei-program precum și o listă a personalităților care au scris la CUIB. Al treilea bilanț din „O sută de numere ale CV la 16 ani” aduce câteva date de reținut: CV ar avea 685 de pagini, 1.883 de materiale și 262 de semnături, plus clasamentul general al celor care au publicat. De semnalat și pomelnicul celor plecați Dincolo, peste 25, bine ar fi să-i amintim și pe ei din când în când... În sfârșit, cel mai recent bilanț din „Cuibul visurilor în al XX-lea an de existență” vine cu o listă actualizată a celor care au semnat, peste 295, din care peste 20 dintre ei, fiind mari personalități pe plan național.

Al treilea capitol, *Icu Crăciun – primul scriitor măierean* are în atenție, în cele trei articole: „Stil și sistem, „Altă carte a scriitorului Icu Crăciun și „Din nou Împreună” comentarii pertinente pe marginea cărților: *În căutarea Graalului*, 2003; *Povestiri cu personaje dubioase*, 201 și *Împreună*, 2014. Aprecieri elogioase sunt pentru cele trei interviuri din cea de-a treia carte cu: Teodor Mhadaș, Cornel Cotuțiu și Teodor Tanco.

În cel de-al patrulea capitol, *Încercări literare*, vom găsi însemnări prilejuite de acele momente emoționante din viața noastră: „După 40 de ani” – întâlnirea absolvenților de la școala Maieru, clasele elementare, sau în „Ne-am dat întâlnire cu timpul” – 40 de ani de la terminarea liceului năsăudean „George Coșbuc.” În calitate de prefațator, Mac apare în „Un dicționar neaș”, la cartea lui Mircea Prahase, *Glosar regional*, 2008. O evocare de suflet întâlnim în „Binețea domnului Partene”. Comentarii pe marginea cărții lui Ioan Moldovan le întâlnim în „Din cazurile procurorului Japonezu”, e vorba de volumul *Noi nu mergem la război*, 2016. Plutește în aer invitația-provocare de-a scrie și Mac amintiri din propriile experiențe de serviciu.

Partea a cincea și ultima se intitulează *Să ne cunoaștem continentul* – ea ne face să ne gândim ce salt uriaș pentru fiecare dintre noi s-a produs de la „Să ne cunoaștem județul sau țara”, am ajuns la continentul Europa, dar bat la ușă deja celelalte continente, planete sau chiar galaxii. Aceste jurnale de călătorie sunt interesante, ele au iz de reportaje sentimentale, conțin un umor sănătos și ne fac să ne recunoaștem în aceste rute turistice la modă după 1989. E vorba de „Jurnal maghiar”, apoi de „Jurnal austro-elvețian” în care autorul însoțește echipa favorită de fotbal sau cea de handbal feminin sau pur și simplu se vizitează locuri exotice în „Jurnal maltez”. De subliniat, descrieri de locuri și portrete bine creionate, dar și nuanțe critice prin comparație cu ce e la noi și, peste toate, o invitație sinceră și entuziastă de-a călători, de-a cunoaște alte meleaguri. Așteptăm la redacția CV asemenea note de călătorie, mă refer la jurnale spaniole, franceze, italiene, germane, dar, după cum știți, sunt măiereni care au călătorit prin Africa, Noua Zeelandă, America, China, Canada...

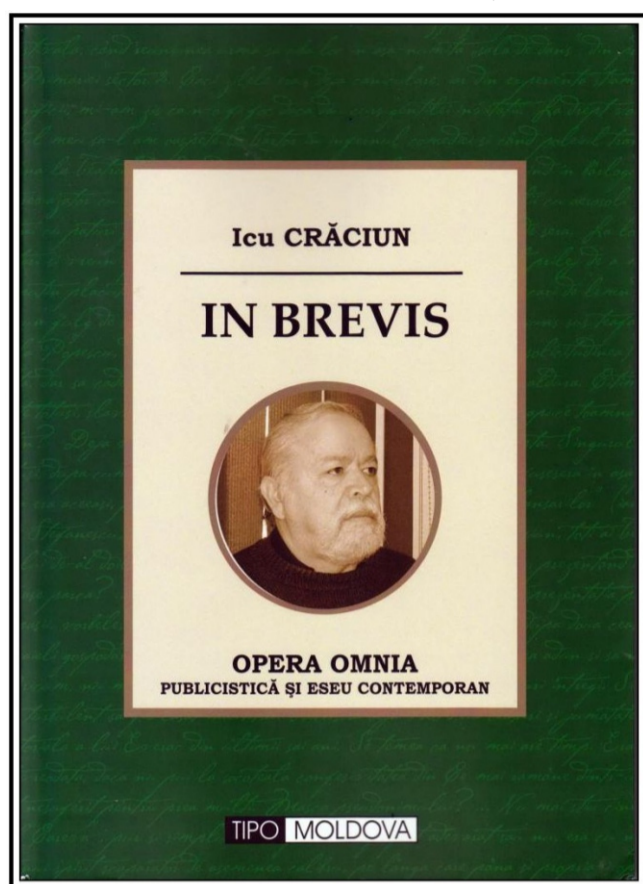
În concluzie, apreciem această primă a lui carte plecată din Cuibul nostru măierean, înțelegem titlul ca un amestec reușit de gânduri și sentimente și-i dorim autorului să ne surprindă și cu altele. Îi amintesc un proverb plecat de la Balzac potrivit cărții: „Omul trăiește de două ori, prima dată în realitate și a doua oară în amintire.”

Iacob Naroș

Cartea

Icu Crăciun, In brevis

De la debutul în „Ecol” cu schița „Eu director, el director” (1972), în cei 45 de ani, Icu Crăciun și-a croit un drum propriu de prozator și publicist. O scurtă carte de vizită ar suna cam așa: profesor de limba engleză la Grupul Școlar „Liviu Rebreanu” din comuna Maieru, redactor șef al publicației „Cuibul visurilor” și vicepreședinte al Societății Scriitorilor din județul Bistrița – Năsăud. Membru al cenaclului Saeculum din Beclean și al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Cluj. La capitolul volume, amintim: În căutarea Graalului (*publicistică literară*, 2003); Întoarcerea la clasici (*publicistică literară*, 2003); În spatele călărețului (*roman*, 2005); Pești și parașute (*roman*, 2008); Izbăvirea prin cultură (*publicistică literară*, 2008); Scrieri incommode (*publicistică literară*, 2008); Mitingul (*proză scurtă*, 2009); Gânduri pentru prieteni (*reflecții și reflexii*, 2009); Povestirile personaje dubioase (*proză scurtă*, 2011, etc.

Cartea „In brevis” al lui Icu Crăciun, apărută în seria Publicistică și eseu contemporan a Editurii Tipo Moldova, coordonată de Cassian Maria Spiridon, așază între aceleași coperti, opiniile critice din ultimii ani, apărute mai întâi în revistele culturale.

Profesor ce se află cu lecturile la zi, dar și un prozator binecunoscut în mediul literar, Icu Crăciun prezintă, prin această carte, o oglindă a scrierilor ce i-au trecut prin mână în ultimii ani, fiind de ajuns să aruncăm o privire asupra cuprinsului pentru a ne da seama de acest lucru.

Despre criticul Andrei Moldovan, Icu Crăciun spune că nu ar exista pedeapsă mai mare pentru acesta „decât să-i fie interzis cetitul sau scrisul. De altfel, după el, însăși existența unui intelectual nu se poate justifica decât prin ceea ce citește sau scrie zi de zi, firește, ambele fapte cu finalitate în beneficiul semenilor” (p.7).

La această finalitate se gândește și Icu Crăciun, cel care ne dovedește că lecturile lui sunt rodnice, în urma acestora făcându-ne și pe noi părtași la gândurile lui. Din sfera preocupărilor scriitorului nu lipsește readucerea în actualitate a personalității unor oameni de pe meleagurile natale, cum este Artemiu Publiu Alexi, patronul școlii din Sângeorz Băi, despre care spune că „rămâne pentru posteritate una din personalitățile marcante, nu numai ale județului, ci a întreg neamului românesc” (p.22) Dintre personalitățile din carte, pe care merită să le amintim, sunt și ziaristul, scriitorul și compozitorul Dariu Pop, pe care-l surprinde în vacanțele de vară de la Maieru, petrecute la fratele lui, învățătorul Iustin, precum și Solomon Haliță, una dintre figurile ilustre pe care le-a dat României orașul Sângeorz Băi.

Vasta personalitate a acestuia vă invităm să o descoperiți citind cartea lui Icu Crăciun. Nu sunt omise nici scrierile colegilor din generația sa, pe care-i prezintă cu generozitate, scoțând în valoare, din cartea fiecăruia, lucrurile ce merită menționate. Impresionează textul despre Alexandru Vlad, coleg de facultate cu Icu Crăciun, despre care aduce în fața cititorilor nu doar repere despre activitatea acestuia, ci și amintiri care i-au legat pentru totdeauna.

Rar dă, în scrierile sale, Icu Crăciun, verdicte despre autorii pe care-i recenzează, însă atunci când o face se vede că este stăpân pe cele ce afirmă, amintind aici doar pronosticul pe care-l dă cărții lui Virgil Diaconu, „Poezia post-modernă. Anchetă”, despre care

spune: „consider că volumul acesta va rămâne unul de referință pentru critica românească, dar și pentru aceia care doresc să știe mai mult despre acest curent literar” (p.65).

Despre cartea lui Romulus Rusan „America ogarului cenușiu”, citită de noi toți cu ochiul românului dornic să descopere America, spune că „jurnalul lui Romulus Rusan va rămâne în literatura română o carte de învățătură scrisă cu mult rafinament, carte care-ți oferă și informații utile despre un popor de la care noi, românii, întotdeauna vom avea ce învăța și visa” (p.72).

Despre romanul „Punct și de la capăt” al lui Gabriel Chifu, Icu Crăciun concluzionează „dincolo de poveștile de dragoste, bine împletite în economia romanului, îl invit pe cititor să citească și această carte cutremurătoare despre ororile comunismului în România” (p.84).

Referitor la volumul lui Niculae Vrăsmaș – „Moștenirea lui Fabian”, spune că „deși are doar 84 de pagini, consider că epuizează cam tot ce s-a scris despre viața și opera unuia dintre primii poeți ai literaturii române, personalitate marcantă nu numai a județului nostru, ci și a României” (p.105).

Despre romanul „Ce rămâne” al lui Cornel Cotuțiu, spune că poate fi considerat „atât un roman de dragoste, cât și unul politic... Apreciez atmosfera creată cu talent de scriitor, limbajul diplomatic al personajelor cu carte care fac politică, dar și a celor simpli, surprinși în diverse ipostaze” (p. 153).

Merită să menționăm din sumar: „Adrian Țion –un scriitor al cetățeanului contemporan”, „Aurel Podaru – un postmodernist întârziat”, „Datoria de om a lui Alexandru Uiuu”, „Ileana Antonu (1890 - 1971)”, „O carte dedicată profesorului universitar Ion Vlad”, „Anselm Holland și Ilie Moromete”, „Povestirile lui Ioan V. Moldovan”, „Radu Mareș, eseistul”, „Revanșa postumă” a lui I. D. Sârbu în viziunea lui Nicolae Oprea”, „Sala de așteptare a lui Matei Vișniec”, „Scrierile pedagogice” ale lui Ion Pop Reteganul”, „Un scriitor consecvent: Augutin Buzura”, „150 de ani de la nașterea prozatorului Tit Chitul (1866-1905)”.

Prin această carte, Icu Crăciun își dovedește, încă o dată, rigurozitatea, perseverența, hărnicia, așezându-și în ordine lecturile și prezentându-le cititorilor, care fac astfel cunoștință cu opiniile unui om avizat.

Menuț Maximilian

Cartea

SOLENOID de Mircea Cărtărescu

Partea a patra, de la capitolul 40 la 50, pag. 647- 837

(continuare din numărul anterior)

Școala e una dintre cele patru teme fundamentale ale acestui roman de mister, ceea ce ne spune autorul despre ea pare a fi un alt mod de a ne spune o poveste. Pe lângă latura critică la adresa instituției și a slujitorilor ei, mai ales, elevi și învățătoare, dar și profesori, sistemul ca atare, adică teze, consfătuiri, recensăminte de tot felul, plan de colectare a deșeurilor sau educația ateist-științifică originală și multe altele, autorul are și cuvinte de apreciere sau admirație. Astfel el este surprins că, primăvara, școala arată altfel, ba chiar și colegii lui. Cu toate acestea, apar noi țâcăneli de cancelarie: uleiul ținut sub limbă, algele de la borcan, rădăcina de șapte-frăți-pătați, cubul Rubik deja pomenit, moda insectelor ținute în mână care ne direcționează discret spre dezlegarea uneia dintre enigmaticele acestei cărți, abia spre final. O noutate o constituie moda fotografiilor cu lumină. Asistăm la una din ședințele cu personalul școlii, directorul Borcescu iese în evidență fiind prezentat caricatural, bărfele doamnelor sunt în floare, Caty îi aduce aminte de pichetiști și povestea lui Ispas care reapare viu și nevățat. Lumea mică din cancelarie discută de zor despre boli, copii și nepoți, serialul de sâmbătă seara. Fiecare e tare în specialitatea lui, de la muzică se ajunge la Dostoievski și Tolstoi prin profesoara de rusă, cea de istorie e cu Mihai Viteazul, iar elevul le primește docil

pe toate. Ironic și critic sunt văzute câteva personaje participante: tovarășa Băjenaru, secretara de partid, se subliniază stupidenia colectării de borcane, sticle și maculatură, ba chiar o revoltă împotriva acestor practici. Hiperbolizarea acestor colectări atinge cote de neimaginat, toată școala se umple de asemenea adunături, unele chiar sunt ciudate, cum ar fi dopurile de plută și ghinda. În finalul ședinței, profesoara de sport, Uzun, este criticată în plen.

Imaginație și mister, autorul intră în posesia unei amfore de sticlă, ca un artefact, pe care-l păstrează pe birou. Trecerea în fantastic are loc, într-o altă realitate, autorul se visează înconjurat de copii în frunte cu asistenta care vor să-i ia amfora. Vasul degajă o lumină albastră, alte lumini și culori postmoderne apar. Amfora are o istorie aparte, ea a fost adusă de eleva Valeria ce avea unghiile vopsite în mod miraculos ca și oasele ei, motivul fluturului este prezent. Autorul îi face o vizită acasă acestei eleve, pe drum e copleșit de gânduri majore: parcă e singurul om rămas pe pământ, înaintea prin labirint, „se-ntreabă dacă universul e comprehensibil, dar că lui nu-i este dat să-l înțeleagă.” (p. 664). Drumul spre casa Valeriei durează până spre seară, impresionat de stele, el intră în casă și-i ascultă povestea despre copilăria ei în zonă, jocurile de peste calea ferată, când un tren îi blochează întoarcerea. Pe

câmp, ea găsește o insulă de verdeață și flori, de aici, are vasul tridimensional. Mai târziu, ea va primi și daruri din cer, locul e același în care a dispărut Ispas, portarul școlii. Acest alter ego al scriitorului acționează după cum am văzut, între conștient și inconștient, pentru el, casa ciudată în formă de vapor este comparată cu „cochilia vieții lui straniu.” (p. 673).

Amintiri din viața de profesor revin periodic, e vorba de teza de la clasa a șasea, apoi bărfele de cancelarie ale profesorilor care se plâng mereu de elevi precum și perlele de la teză, de pe vremuri, cu Prâslea și măruș. Un moment des pomenit este cel de la Automecanica unde lua masa, aici își amintește de un vis pe care nu l-a notat nicăieri, să vedem de ce? Poate din cauza visului cu mama ce l-a abandonat la spital, poate de rușine și onoare. Între vis și realitate, iată visul chinător: În locuința din Ștefan cel Mare, la vreo 17-18 ani, autorul e întins pe-o masă, gol, aude o voce interioară care nu-l lasă să se ridice. Din întineric, apare o femelă a unei specii grotesc asemănătoare omului: „cu sânii mari și pubisul plin de păr roșu, parcă vedeai prin ea, țeasta alungită și gâtul subțire, ochii plini de o pupilă uriașă (p.750, Capitolul 44). Lividă și goală, cu o caricatură de zâmbet, diformă, cu un mers lent și

- continuare în pagina 6 -

Cartea

SOLENOID de Mircea Cărtărescu

- urmare din pagina 5 -

Partea a patra, de la capitolul 40 la 50, pag. 647- 837

(continuare din numărul anterior)

șchiopătat, ea s-a alungit lângă el, au făcut dragoste, în centrul țestei lui, dimineața, doar amintirea visului simțit ca o realitate importantă, dar de ne-nțeles.

O altă temă predominantă a cărții de față este fără îndoială **visul**, vizitele nocturne ale unor ființe strănii mai mult sau mai puțin cunoscute, acea lume ascunsă de sub ea, sub magia solenoidului, a celor cinci centre energetice cunoscute ale Bucureștiului. Într-un interviu luat de Iulian Boldea (în „Vatra”, Anul, nr. 2, 2016, p.8), Mircea Cărtărescu definește visul astfel: „Visul e pentru mine o parte a realității, care e ea însăși un vis. Realitatea noastră cotidiană e construcția extrem de complexă a minții, și nu un dar simplu și firesc. Eu le privesc, vis și realitate, pe amândouă deodată, laolaltă cu multe altele, amintirile străvechi, halucinațiile, marginea de neînțeles și miracolul lumii, emoțiile și tulburarea interioară, puterea de-a imagina lucruri noi și coerente. Toate acestea sunt reale și lucrez cu ele de când scriu literatură, nu sunt oniric și nici postmodern.” În *Capitolul 41*, autorul subliniază că a văzut frica devorându-i mintea cu plecare de la desenele lui Nicolae Minovici inspirate în timpul ședințelor de spânzurare controlată, ceva între visul realității și realitatea visului. Cercetarea trimiterilor la numele Voynich, autoarea cărții mult pomenite *Tăumul*, în special, cele descoperite la bibliotecă, îl conduc pe autor prin cifrele date, un număr de telefon spre cel în cauză. E vorba de bătrânul Palamar, bibliotecarul de pe vremuri, din Pantelimon. Toate acestea îi aduc aminte de viața larvară de la părinți, de chioșcul de tutun, unul de ziare și, mai ales, biblioteca. Aici se împrumută cu câte trei cărți, de la el, obține copia aceluia scris ținut timp de zece ani, dar vechi de cinci sute de ani. De la acesta, el află secretul documentului cifrat, din posesia unui revoluționar polonez Wilfrid care se va căsători cu autoarea *Tăumului*. După ce se documentează, pleacă cu manuscrisul, e convins că și bătrânul are un solenoid sub fundație.

Dacă în părțile anterioare ale cărții, un loc aparte era rezervat Ștefanei, spre final, totul se transpune pe **imaginea Irinei**. Ea e însărcinată, gânduri grave despre graviditate îl preocupă pe autor, dar și dorința de a fi tată. În cancelarie, află acest secret, ar vrea să fie fetiță. La clasă, „populația de ființe mărunte, cu cranii disproporționate de mari și cu ochi care parcă vor să te-nghită” (p.699), nu e prezentă, fiind la cabinetul dentar, ocazie cu care autorului îi vine ideea să revadă fabrica părăsită. În hala uriașă, dă de o inscripție, „Semne, teamă și atingere”, ajunge la cele cinci agregate uriașe, observă culori diverse, roz-murdar, albastru-închis, stacojiu, orange-siena și galben-intens. O noutate o constituie cele cinci cercuri trandafirii pe un perete, alcătuite din burice de piele vie și sensibilă încastrate în metal. Când și-a așezat palma pe unul dintre ele, a apărut o lumină fluorescentă și o fiolă cu lichid în care plutește o sferă de celule vii. La tubul al doilea apare un embrion uman de vreo 4-6 luni legat în cordonul ombilical. Ultimul făt e și mai mare, e o fetiță care visează. Este impresionat de acestea, coloana de lumină se schimbă, codul pentru ușă nu mai este bun, până la urmă, protagonistul își aduce aminte de numărul din geanta lui Ispas, 96105. Prin ușă, ajunge în labirintul plin de acvarii, terarii și diorame cu ființe monstruoase cunoscute din tratatul de parazitologie. La un moment dat aceste expozate se modifică, au câte un cocon, pupa din care ies molii de statura unui om. Chiar autorul simte că și el se metamorfozează în altceva, ajunge în pântecul lumii ca o cavernă uriașă, e vorba de un craniu și un uter în același timp pentru fetus și creier. În centrul halei e o sferă, o cameră interzisă, protagonistul se transformă în insectă, simte dragoste sexuală și cerebrală deodată, se îndreaptă spre soarele central, spre a patra dimensiune, se simte ales. O limbă de foc îl trage înăuntru, „o lumină orbitoare a începuturilor îi dă moartea ce duce la naștere.” (p. 712).

Irina va avea o fetiță, se va numi tot Irina, un șir de comentarii despre viitor și credință, despre mântuirea în a patra dimensiune. Alte obsesii ies la iveală. Certitudinea dac-am trăi în două dimensiuni, n-am putea trece de o singură linie trasă în fața noastră, ca să vedem

mai multe, ar trebui să putem privi de sus, din a treia dimensiune. O dimensiune în plus înseamnă cunoaștere. Cel aflat într-o lume cu patru dimensiuni va cunoaște și viitorul ca și trecutul. Cel din cea de-a patra dimensiune va vedea totul transparent, inclusiv corpul unuia dintr-o dimensiune inferioară, va vedea bolile și va putea locui. Tot el va vedea pe ceilalți închiși în lumea lor, ca să poți evada ai nevoie de o fisură în ceea ce te-nconjoară, adică lumea. Evadarea e posibilă, așadar, prin nașterea Irinei. (*Capitolul 46*).

O altă direcție a cărții e dominată de preocupările, frământările și **zbuciumul interior** al protagonistului, alias autorul. De data aceasta, el este în concediu medical, tocmai din cauză că doarme mult și visează și mai mult. Un vis iterativ vast și obsedant se petrece în casa cu multe camere din Maica Domnului. Referirile la București sunt prezente: „el e orașul cel mai melancolic din lume, cotropit de molia zidurilor, mâncat de acizii tari ai timpului și-al nostalgiei.” (p. 713). E vorba de Colentina cu Școala nr. 86, Centrul de butelii și Automecanica, apoi Floreasca, Șoseaua Ștefan cel Mare. Realitatea în care își duce viața, același cerc, casă-școală-casă, pare greu de spart. Cât despre autor o autoanaliză ironică îl face să se compare cu Efrimov al lui Dostoievski. Alt vis-halucinație este notat în prelungirea manuscrisului: el se află într-un puț adânc, are în jur multe frânghii care fac să sune clopote de diferite mărimi. Ca să evadeze din acea groapă, protagonistul cărții se cațără pe frânghii ca un păianjen, producând sunete. După o vreme, se ajunge la o muzică supremă și, eliberat de coaja organelor, a pielii și a simțurilor, ajunge într-o altă lume, cea de deasupra.

Meditația autorului despre artă, **scrisul** pentru el este un reflex al demnității, o nevoie de căutare a lumii făgăduite de propria-i minte. Arta e definită ca o credință, față-n față se află diletantul și celălalt cu succes, se pare că primul vede mai bine adevărul, el se simte liber în obscuritatea lui. Arta n-are sens dacă nu-i o evadare (p.715). Suntem prizonieri în mintea fiecăruia, care e și ea prizonieră în corpul nostru, care-i prizonier în lume. Cartea e un plan de evadare, ideea de singurătate, întrebări retorice apar: De ce pot înțelege totul dacă nu pot face nimic? Din aceste rătăcirii onirice, el este găsit de un grup de copii în groapa de la fabrica părăsită. Ajunge la spital cu salvarea, la policlinica cunoscută din copilărie, un gândac de bucătărie și două punji moi, una de culoare stacojie și alta cu un lichid vag gălbui pentru transfuzie, asta vede când se trezește. Evadează din pat, ajunge pe hol, urcă scări și etaje până-n pod, unde era stomatologia. O lumină căpruie e prezentă peste scaunele dentare, pe hol, lume în așteptare. Intră în cabinet unde nu era nimeni, întocmai ca-n copilărie, se urcă pe scaun și așteaptă. Sub scaune, conducta durerilor umane, se întreabă, cine se hrănește cu acestea? Este surprins de intrarea în cabinet a lui Ispas, cel răpit la ceruri, de aici, iese pe hol unde este multă lume, acei pichetiști cu lozincile lor, dintre care una iese în evidență: „ajutor!” În fața celor adunați ia cuvântul Ispas ce povestește amănunțit cum a fost cu ridicarea la cer. Din mulțime, autorul recunoaște pe profesoara de biologie, pe bibliotecarul Palamar și chiar pe Ștefana. Ispas continuă cu pățania, dintr-un nor negru apare o lumină care-l trage-n sus și ajunge într-un întuneric total. El se aștepta ca cineva să-l întrebe ce e cu lumea aceasta în care nu se mai poate trăi. În loc de aceasta, trupul lui i-a fost acoperit cu o carcasă transparentă și chinuit. Apoi locul s-a luminat și s-a pomenit din nou, pe pământ. Îndemnul la revoltă împotriva bătrâneții, a morții, a bolilor, e prezent. Isteria generală îi face să-și strige durerea în cor, printr-un singur cuvânt repetat în carte, pe zece pagini, adică de vreo 300 de ori. (*Capitolul 43*, p. 732-742). Protestul e îndreptat și împotriva tiraniei, a iluziei și a vremelniciei. Un mesaj ciudat despre viitorul văzut ca trecut, ca o iluminare deplină, Ispas cade epuizat, oamenii încep să plece, autorul rămâne singur, vrea să vadă pe unde a intrat Ispas. Ajunge cu greu, ca prin vis, în camera lui, trece dintr-un vis în altul. Este externat ca neurastenic, se alege totuși cu un concediu medical de zece zile. În tranșă, el continuă să scrie, simte că se apropie finalul unei adintre viețile

multidimensionale și a cărții, desigur.

Despre scris și ambiguitatea lui, o nebulie chiar, ne vorbește din nou, autorul, manuscrisul lui a fost supus „unui proces chinuitor de inginerie inversată care este adevărata înțelegere.” (p. 752, *Capitolul 45*). A înțelege pentru autor înseamnă a pătrunde în altă minte. Religia este văzută ca fiind contemplarea năucă a degetului lui Dumnezeu, în ideea că nu degetul e mesagerul, că el doar arată ceva cu degetul, se reamintește parabola cu pisica, când îi arăți degetul, ea se uită la el, ceea ce-i arătam rămâne pentru ea ascuns într-o altă dimensiune pe care n-o-nțelege. Manuscrisul legat de *Tăumul* este înapoiat bibliotecarului Palamar, misterul acestuia se aseamănă cu cel al cubului lui Hinton, cu desenele post-spânzurare ale lui Nicolae Minovici, cu ulciorul de sticlă ultramarin găsit de eleva Valeria și propriul manuscris al protagonistului cărții. Palamar recunoaște că și el e sub influența solenoidului, dar l-a folosit ca instrument de lucru și nu să leviteze. Îl consideră ca o poartă între două lumi atât de diferite între ele prin dimensiuni, secretul lui Palamar este dezvăluit, în dulapul închis avea sertare etichetate cu coduri de litere și cifre, în loc de fișe de carton avea lamele de sticlă cu preparate biologice de privit la microscop. Pe alt raft se aflau eprubete, apoi o carte cu titlu *Acarienii*, în interiorul ei, planșe cu ființe bizare, pe una a zărit pe Irina, apoi elefanți, animale pântecoase, sarcopti violeți, dar orbi, cu alte cuvinte, câte un exemplar din toate speciile cunoscute. Acarienii alcătuiesc o castă aparte, numărul lor este uriaș. Palamar susține că ei sunt ființe după chipul și asemănarea noastră, a oamenilor, iar oamenii ar fi acarienii unei lumi superioare, într-o altă dimensiune văzuți. Cea mai șocantă dezvăluire a lui Palamar: pe mâinile lui are cultivată râie a unei colonii de sarcopti, liniile sunt galerii săpate în epiderma lui. Palamar e chiar mândru că a creat o lume în corpul lui, despre lumea acestora, el crede că ei, acarienii se simt singuri și fără sens și soartă, de aceea, îi iubește chiar mai mult decât pe el însuși. Autorul se-ntreabă dacă Palamar nu e nebun, auzind că-i e milă de acarieni, de faptul că ei mor în păcatele lor, fără speranță și ajutor de nicăieri. Preocuparea lui e cum să le deschidă ochii pe care nu-i au, cum să le vorbească dacă n-au urechi, cum să le mărturisească iubirea, sacrificiul lui pentru ei. Atât vrea să le spună, să nu le fie frică, până la urmă, îi vine o idee, la subsol, unde e solenoidul, în mijlocul camerei, e un cilindru de sticlă groasă, de mărimea unui om. Palamar îi propune autorului să fie mesagerul lui, adică să-l trimită la acarieni prin puterea solenoidului, transferându-l în trupul unui sarcopt. Acesta acceptă, intră în cilindru, nu înainte de a vedea cum va arăta viitorul său corp, printr-o lentilă, e vorba de sarcoptul râiei văzut în adolescență și în tratatul de parazitologie. Cum va arăta? „O mare boabă sidefiu-trandafir, cu pliuri și comisuri, plăcile cuirasei, capul, patru picioare înainte și patru înapoi, orificii pe pântec...” (p.768). După ce intră în cilindru, trece ca tanchistul în corpul străin, se obișnuiește cu tabloul neural, va prelua sistemul senzorial, va pipăi și va percepe materii noi, va fi ca ei, dar va ști că nu e ca ei, doar va trăi ca ei. Scopul e de-a transmite mesajul, planul de evadare, este curios dacă mântuirea este posibilă, dacă mesajul poate trece de la o lume la alta, dacă pisica din parabola atât de des pomenită va privi în direcția arătată de deget, dacă va putea ieși din lumea noastră, dacă vom scăpa de frică... Experimentul începe, bobina acționează, turația ei se amplifică, totul din corpul lui se-mprăstie, în afară de creier. Se trezește în noul trup, se adaptează, mișcă din cele opt picioare, încearcă să se remodeleze după schema gândacului, a păianjenului și a căpușei. Se străduiește să le-nțealgă și extazul și nefericirea, blândețea și abjecția, cruzimea și toleranța. Se deplasează prin galeriile lor subterane, folosește limbajul lor, mai greu a fost să le explice lumea de-afară, nu a putut să transmită iubirea celui care le ocrotește, ci doar o nevoie de-a pleca într-o altă dimensiune, unde să-și vadă pe cel care i-a creat. Le-a insuflat ideea că nu sunt singuri pe lume și că sunt vegheați de cineva puternic.

- continuare în pag.7 -

Cartea

SOLENOID de Mircea Cărtărescu

- urmare din pagina 6 -

Partea a patra, de la capitolul 40 la 50, pag. 647- 837

(continuare din numărul anterior)

Până la urmă și lui îi este frică, asta și ei au înțeles-o. A fost capturat și martirizat, apoi devorat, din nou, în vechiul corp. La întrebarea lui Palamar, dacă a transmis acarienilor iubire, a răspuns că nu.

Gândurile protagonistului se-ndreaptă răutăcios și spre celălalt alter-ego al său, autorul de succes, desprins de le ca un siamez printr-o operație mutilatoare. Îl simte de pe partea cealaltă a monezii, dar gloria nu-l lasă să audă nimic despre evadare. Din nou, este citat Efimov al lui Dostoievski precum și parabola cu capodopera și copilul, de data asta, într-o nouă logică. Profesionistul va scoate din foc, capodopera, întotdeauna, iar amatorul, diletantul, va scoate copilul, lăsând pradă focului scrierea, odată cu trupul și mintea lui. Cei doi, autorul și Irina, ascund faptul că sunt împreună, mai ales, în cancelarie, unde discută în diferite grupuri, despre aceleași lucruri: seriile de la televizor, de sâmbătă seara și duminică dimineața, despre mâncare și criza de alimente, despre copiii ce fug de la ore, în fabrica veche.

Toamna, școala pare altfel, ruinită, nezugrăvită, murdară, cu acoperișul spart, întocmai ca un abator sinistru. Irina îl vizitează pe autor de vreo două ori, odată cu niște cărți, ocazie cu care amândoi levitează goi, pântecul rotund e deja în atenție. A doua oară, Irina vine cu fragmentul din Herodot, cu regele Xerxes, ce apăruse pe foaia răspândită de către pichetiști. Xerxes își trece în revistă trupele ce trec prin fața tronului, deși se bucură, plângând gâdindu-se că toți vor fi morți peste o sută de ani. Irina îi citește un fragment despre un copilăș care trebuia să ajungă rege după profetie. Dar regele ce domnea a trimis soldați să-l ucidă. Pe rând, cei zece soldați au luat copilul în brațe, deoarece acesta zâmbea, nu au îndrăznit să-l ucidă. (p. 784). Irina e marcată de această istorisire, autorul meditează asupra zâmbetului ca „o dispunere specială a materiei, o cută a gurii noastre”, așa cum conștiința e-o poziție specială a sinapselor din creier. De reținut o definiție a noastră ca oameni: „o formă imposibilă-a lumii aleatorii, suntem căderea pe muchie a unei monezi. Conștiința e zâmbet, moartea sa e crima absolută, cea care nu poate fi iertată și nici acceptată.” (Capitolul 46, p. 786).

O stare de depresie îl cuprinde pe protagonist, nici nu mai scrie, nici nu-i mai arde de nimic, deoarece chiar gândul lui e la fetița ce se va naște pe care-o vede astfel: „o fetiță cu părul de aur, cu trupul plin de o substanță densă ca mierea, cu ochii strălucitori și cu un trandafir între degete.” (p.787). O foaie din Hebdomeros îl obsedează, e vorba de un vis cu o fetiță. Amintirea faptului că-n copilărie a fost crescut ca o fetiță, revine, cozile păstrate de-atunci, îl fac să scrie un fel de poveste. Cu o femeie însărcinată care știa că o să aibă o fetiță, când să nască, pe lângă fetiță, ea dă naștere și unui săculeț sidefiu plin cu organe de schimb. Fata născută n-avea inimă, îi pune una din cele trei inimi de rezervă, pe cea de cristal și, de aici, ea va trăi normal. În joacă, își va schimba unele organe, va adăuga altele în plus, adică la degete, ochi și frunte, va pune urechi la glezne sau buze la pantece. Își schimbă și inima de cristal cu cea de fier, apoi cu cea de plumb, dar renunță la ele, numai cea de cristal pare adevărată. Dar această inimă îmbătrânește, ca atare, trece la cea de fier, și aceasta se stinge, trece la cea de plumb. Când credea că i-a venit sfârșitul, inima de plumb se transformă în carne, a patra inimă, după care născu fata și-nchise ochii pentru totdeauna. (p. 788-793). El crede că, pe când noua Irină își va lua zborul, el va rămâne lângă coaja goală a vechii Irine, „până când vântul îi va risipi făptura.” (Capitolul 46).

Înspre finalul cărții aflăm și poziționarea exactă a solenoizilor, harta Bucureștiului este studiată de către autor în amănunțime, atât pentru cunoașterea acestui labirint în stare de ruină cât și pentru a vedea cu ochii minții în imaginarul său fabulos, chiar și pe el, în apartamentul părinților din Ștefan cel Mare. Cel mai mare solenoid este așezat în centru, iar ceilalți cinci sunt așezați în jurul lui, ei sunt considerați indestructibili și eterni, încastrați mai mult în structura realității decât în fundațiile orașului. Ca să le marcheze poziția exactă pe hartă autorul folosește buline din folii de staniol colorat de la bomboane. O bulină neagră pentru solenoidul numărul unu de la Institutul de Medicină Legală „Mina Minovici”, al doilea e chiar sub casa din Maica

Domnului, pe hartă este marcat cu un roz-murdar. Al treilea, cel din Ferentari, de sub colina de iarbă are culoarea albastru deschis, bulina de culoare stacojie marchează pe cel de sub casa lui Palamar, de la capătul Pantelimonului. Cel de sub școala din Colentina are culoarea orange-sienna, în vis, el vede școala ridicată în aer, iar jos, o furtună de zăpadă. Solenoidul șase este situat în cartierul Dudești - Cioplea, unde locuia o mătușă de-a protagonistului, sub o magazie cunoscută din copilărie, culoarea aleasă e galben intens. (Capitolul 48).

Irina cea mică a împlinit o lună de zile, ea levitează deasupra patului din dormitor, Irina cea mare e terorizată că nu va găsi drumul spre dormitor ca s-o alăpteze, casa lor e văzută în mari dimensiuni, cu camere multe, culoare-nghețate, biblioteci, sufragerii, sere, debarale. Pentru autor, fetița e deosebită, ea are ochii altfel decât ai bebelușilor, lăpez lazuli, corpul „ca un fruct elastic, luminos și compact la capătul cordonului ombilical, fața fermă și liniștită, nu e ca ceilalți nou-născuți, ci un idol față de care simte un fel de adulație înfricoșată.” (p. 801). Nașterea s-a petrecut acasă, în foisor, pe scaunul dentar coborât la orizontală. Durerea nașterii îi era cuplată de tuburi ce se întindeau în pământ, în acest timp, autorul e la al patrulea caiet de însemnări, el simte în același timp voluptatea iernii și-a sfârșitului. Credița lui este că lumea se va sfârși odată cu manuscrisul. Referiri la jurnalul lui Kafka despre Isachar și Hermana întăresc ideea că autorul e pregătit pentru confruntarea finală, pe fila ultimă are puși dințișorii de lapte, bucățelele de sfoară scoase din buric, matricola cu numărul misterios din fabrica veche, planșele cu viziunile lui Nicolae Minovici despre spânzurarea controlată, cutia cu manuscrisul de la Palamar plus Jurnalul, un teanc de fotografii vechi și codițele de când era mic și se credea fată. Cu acestea se va prezenta în fața judecătii, din vis, este deșteptat de plânsul Irinei și realitatea ambientală, fața văzută în oglinda ferestrei, cerul roz și zăpada căzând îl readuc la normal.

Schimbarea de anotimp din aprilie, soarele topește brusc zăpada. Fără zăpadă, Bucureștiul pare un schelet cu oasele risipite”, ceea ce inspiră autorului tristețe și lipsă de speranță. Împreună cu fetița, cei doi ies în oraș spre centru, imagini inedite apar, ei văd în casele oamenilor prin geamuri sparte, decorațiuni exterioare căzute, o vedere sinistru. Tramvaietele înaintază prin apă, ajunși la cinema „Miorița”, el își aduce aminte de părinți și trecut. Centrul capitalei li se pare pustiu și dezolat, supus ruinei și nepăsării. Își doresc să moară, dar sub povara nostalgiei, cred că așa trebuie să fie și să trăiască într-o astfel de lume. Intrați într-un cinema numit „Himera”, în ultimul rând, vor să vadă un film, exact ca-n copilărie când, deși era cu părinții, îi era frică și scâncea. Doar ei singuri, filmul începe, pe ecran apare un golf nocturn cu corăbii și lune sângerii. De aici, trece în vis, unul din visele de tinerețe ale autorului, de pe o corabie, el ajunge la țarm, într-o piață cu un bazin plin de apă neagră în care vede un chip străin. Un copil vine spre el, are în mână un gândac mare și greu pe care-l consideră un semn. Merge spre catedrală, unde dă de un cavou cu un lacăt și un cifru: „Signa te signa temere me tangis et angis” adică „Semne, teamă și atingere”. Încearcă o combinație la cifru, „Maria”, cavoul se deschide și intră singur în el. Înăuntru se găsea mama acestuia căruia îi cere iertare. Ieșirea din vis îl readuce în sală ca să vadă pe ecran, cuvântul FIN. Împreună cu Irina și fiica lor își continuă plimbarea prin centrul inundat apocaliptic și, de aici, ajunge acasă. În spatele casei, descoperă o intrare zidită cu cărămizi, dindărătul ei se aud ciocănituri repetate ale unui plan de evadare.

Ultimul capitol, al 51-lea, aduce descifrarea cheii cărții, el începe cu un vis, autorul se află pe buza unei prăpăstii, privește în abis, în locul unde fusese odată Bucureștiul, alături de mii de oameni, în jurul acestui crater uriaș. Orașul e ridicat de solenoizi, în viziunea scriitorului, el simte dragoste atât pentru oraș cât și pentru fetiță. Dedesubt atârnav fundațiile clădirilor cu țevi și cabluri, tunele de metrou și etajele subterane ale Casei Poporului. În locul unde se aflau solenoizii se vedeau inele de flăcări care împreună cu lumina ridicaseră totul în aer. Este vizibilă „Aorta durerii”, acel sistem de tuburi ce cobora până în pământ și colecta suferința umană provocată de dictatură (din spitale, școli, arest, cozi,

avorturi ilegale, cerșetori, bețivi, cei înfomețați și poezii). Jos se aflau ființe estropiate cu ochi de insectă, ridicarea orașului continuă, după care se împrăștie pe zone, făcându-se praf. Miezul capitalei rămâne la urmă, adică Morga cu Damnarea și cele 12 statui negre. Autorul e trist, manuscrisul a pierit și el în flăcări, acestuia nu-i rămâne decât să iasă din carne și din poveste. Alături de el e Irina cu fetița, apoi colegi de la școala 86 (Goia, d-na Rădulescu, Florabela, Caty, Eftene, Gheară, învățătoarele, toți sunt la ananghie, în doliu, neștiind ce-i așteaptă, doar bătrânețea, agonia și moartea. Cei rămași pichetează Morga, agită pancartele. Protagonistul le vorbește, nu cu vorbele lui, ci va citi un poem de Dylan Thomas, „Nu intra lin în noaptea bună, fără zori.” Ajunși în sala centrală, ei văd vitrine pline cu lucruri din viața lui: fotografiile ale părinților și a celor doi copii, scutece, hăinuțe, prima lui poză, o foaie de ierbar, un clopoțel, jucării mizere, căluțul și căruțul tras de cai de tablă. Se adaugă rigla de plastic, creionul „Papagal”, cravata de pionier, două sandale, câteva cărți jerpelitate, primele poezii, o șuviță din părul Esterei, prima dragoste din liceu. Apoi cursuri studentești, un pulover, lucrarea de seminar despre psalmi, foaia de repartiție la școala 86, cataloage, caiete de teză, o poză cu elevii. Într-o altă vitrină goală e o insectă neagră cu coarne uriașe, o rădașcă. Cu insecta în mână, protagonistul trece în camera unde, pe mese de zinc, erau cadavre, surpriză, acum peste tot sunt cadavre, dar ale lui, de la vârste diferite, de la prunc, la cea de un an, cinci și șapte. Un adevărat muzeu al vieții lui pe care-l vede în fruntea pichetiștilor, pe ultima masă se află o copie a lui, așa cum era în acea clipă. Trece în sala următoare, un număr al Dumnezeirii i se arată, în acea sală, se află scaunul dentar uriaș, toți așteaptă minunea, coborârea din ceruri a Damnării și așezarea ei în scaunul de judecată. Cel judecat e chiar autorul, se pornește solenoidul, bolta se desface, ceea ce le aduce aminte că toți sunt copiii cosmosului. Statuia uriașă coboară, ochii ei orbi îi fac pe cei prezenți să tacă. Autorul e față-n față cu Damnarea, el îi întinde palma cu rădașca, apoi îi prezintă lucrurile de deja pomenite care sunt spulberate de către statuie. Din manuscrisul Voynich apare un cub, după care o ușă se arată, ușa marii ieșiri. Statuia se ridică în picioare, vorbește într-un limbaj ciudat și cere autorului să aleagă între Irina și fetița lor sau manuscrisul, la mijloc, fiind o copcă de flăcări. Aruncă manuscrisul în foc și alege fetița, adică dragostea, asta nu i-o mai poate lua nimeni. Cu aceasta, ușa evadării se-nchide, toți rămân prizonieri pentru totdeauna, în această vale. Pichetiștii pleacă, totul se dărâmă peste ei, cei trei rămân singuri în sală, ei fug către periferie, orașul începe să se înalțe ușor, din afara orașului, ei contemplă ascensiunea Bucureștiului, în locul lui rămânând o groapă fără fund. Singurul refugiu pentru cei trei e capela ruinită, unde vor trăi și îmbătrâni împreună. Visul va continua, Irina se va topi, cealaltă Irină va dăinui, frica de stele va rămâne! Întreg orașul levitează, acest moment apocaliptic doar la M. Cărtărescu îl puteam întâlni, doar în această scriere unicat, „De-acolo am contemplat... viața interioară” (p. 837). Așadar prin solenoid, autorul suspendă destinul omului între cer și pământ, fără un punct de sprijin ferm, din cauza atâtor descoperiri științifico-tehnice care, la un moment dat, ar putea scăpa de sub controlul uman.

Mircea Cărtărescu apare ca personaj central, un geniu însingurat, el se crede unul dintre cei aleși, este cunoscut ca profesor, jurnalist, poet (a debutat în cercurile lunedismului optzecist), eseist și nu în cele din urmă, ca romancier cu proză textualistă, dar și postmodernă. Tradus, premiat și recenzat în peste 40 de articole (vezi revista „Euphorion”, Sibiu, Anul XXVII, nr. 2, 2016). Au opinat despre el și carte următorii: Radu Vancu, Andrei C. Șerban, Rita Chirian, Corina Gruber, Rodica Grigore, Daniel Coman, Dumitru Chioaru, Ion Radu Văcărescu. În „Vatra”, nr. 1-2, 2016, au comentat: I. Bogdan Lefter, Paul Aretzu, Angelo Mitchievici, Iulian Boldea, Mihaela Ursu. Alți critici: Nicolae Manolescu, Ioana Părvulescu, Dan Cătălin ș. a. Cu toții au ajuns la concluzia că *Solenoid* este o carte mare și complicată, enormă și stranie, atipică cu elemente de proză poetică, un roman, dacă vreți, de idei și ficțiuni pe bază de opinii și contemplație, cu alte cuvinte, un corp scriptural excelent programat.

Iacob Naros

Fulcuratii

- urmare din pagina7 -

Potecuța gândului

Încet, încetșor, agale într-un picior pe potecuța gândului, oameni buni, spre Măgura Porcului, Everestul inimii mele, după bureți ne-buni! Printre zăbrelele grizonate ale gardurilor înclinate stânga-dreapta ca niște evantaie se văd imagini decupate cu ierburi pestrice, ferigi coclite, țințaură îmbătrânite și ciufulite...pe marginea umbroasă a dâmbului Boboșa popoțonată cu buline albăstrele de porumbar, lăcrămioare roșii de măceș și păducel, picurele negre de crușin ori sînger, am dat nas în trompă cu (Thecla betulae), fluturile roșcat de mesteacăn, m-am ciocnit cu trei călugărițe, una din ele aterizând pe gulerul ros al cămășii mele, cămașa mea secând hand de teren în carouri cafenii, ori ploșnițe aplecând grațios firuțe de ierburi mucegăite la exerciții de mers pe sârme vegetale cu capul în jos, pentru ca la capătul de urcuș al ogașului din malurile căruia-mi săreau în cap, cossații italieni (Calliptamus italicus) cu aripioare roz, să întrezăresc umbrele de piciorul căprioarei, cășuți roșcați de hribi și tigăi de muscarită, iar la etajul următor, pe arse pajști de rugină unduitoare să calc printre orologiile de-argint ale carlinelor și mameloane cât niște castroane din aceleași macrolepiote, să culc spice trecute de fierea pământului ori din cele înroșite de creasta cocoșului (Melampyrum cristatum), să mă-mpiedic de rădăcini șerpești tocite

de uscate ieșite printre buruieni încăcite și să cad pe spate, în răsul croncănit al alunarilor cocoțați pe creștetul mestecenilor, să rămân crucit și crăcănat printre tufe de sunătoare date-n pojar și vârguțe împăslite cu puf ca să văd cercuri de șorecari, siluete codate de fâse de munte și umbra corbilor pe albul norilor, să inspir din aburul văzduhului, mirosul de jar al pământurilor peste care s-au turnat găleți de ploaie plus câteva picături de sudoare din tâmpla mea sărată, să m-adorm, lumea mică asemeni unui furnicar la picioarele mele e aruncată, ah, măi, tatăă!

Repede, răpejor, la vale în trei picioare (două ș-o cârjă de alun), pe drumuțul gândului, oameni buni, spre casa omului, cu traista umplută cu hribe și căpățâna plină de fluturi, ținând tremurat dinspre spate Lacrima Furioasă a Domnului! Cât s-a-ntunecat în câteva clipite am aprins cinci lumânări în cinci colțuri ale camăruței și, ca să mă feresc de alte ispite, la lumina lor am citit "Nebunia de a citi cu mintea ta". Lume de necuprinsă întindere peste căpățâna mea, deasupra podului și acoperișului, mai sus de bolta neagră de-nnorată, ah, ce viață mi-a fost dată...

Ilie Hoza

Dascăli noștri

VERONICA BUREACĂ, MAIERU

Cu onoare și respect creionăm un tablou în cuvinte despre doamna învățătoare VERONICA BUREACĂ, etalon de profesionalism, decență, elegantă, bun simț și onoare.

S-a născut în 3 februarie 1947, la Maieru. A studiat primele 7 clase primare în satul natal, a urmat Liceul „George Coșbuc” Năsăud, promoția 1965. Și-a continuat studiile pedagogice la

adjunct între anii 1980 și 1984. În cariera didactică a modelat aproximativ 10 serii de elevi, cu clase numeroase a câte 35 – 40 de elevi, doar noi, măiereni am deținut recordul la nivel național în privința natalității timp de 18 ani... Un calcul rapid ne oferă o cifră impresionantă 350-400 de elevi pregătiți pentru zorile vieții, cu impecabila măiestrie didactică a doamnei învățătoare Veronica Bureacă.

A fost permanent preocupată de aspectul cultural al comunității. Probăm cu câteva aspecte ce țin de excelență în privința rezultatelor obținute. A activat în Ansamblul folcloric „Cununa de pe Someș” în anii în care s-au obținut în Franța, la Gannat locul I în anul 1980 și 1990 și la Zacopane, Polonia „Toporașul de aur” în anul 1978, oferind un exemplu demn de urmat. Maieru a devenit cunoscut în afara țării pentru autenticitatea obiceiurilor și tradițiilor străbune, pentru frumusețea portului popular autentic, pentru seriozitate și profesionalism. Relațiile cu partenerii francezi dăinuie până astăzi. De asemenea a susținut activitatea Corului maierean, condus de doamna profesor Cornelia Singeorzan și domnul Cornel Pop. S-a implicat cu talent și dăruire în tot ce era constructiv, inovativ și de bun simț. Și se țineau „ateliere de lucru”, adevărate laboratoare de creativitate și eficiență - așa am învățat să elaborăm o planificare, având la dispoziție programa, calendarul școlar, manualul

unic și obligatoriu... Eram o familie bine organizată, care-și stabilea prioritățile reale pe termen scurt și mediu, distribuim sarcinile și aveam ce evalua...! Sentimentul patriotic, respectul față de muncă, față de colegi, părinți, elevi erau ridicate la rang de religie. Percepute corect ca repere vitale pentru progres.

Frumoasă, spirituală și senină ne sărută cu drag la fiecare întâlnire și întotdeauna ne întreabă: Ce mai este pe la școală? Pasionată de lectură, arta în multiplele ei forme, goblenul - cusut după diagramă...

Un exemplu, un model viu pentru noi toți!!!

Suntem emoționate, luate fiind de valul aducerilor aminte! Este un sentiment profund de pace și bucurie în inimile noastre, fiindcă acest ingenios proiect județean „Portrete de dascăli”, inițiat și implementat de Asociația Învățătorilor „AMMA”, ne-a oferit oportunitatea de a vorbi despre doamna Veronica Bureacă, care a fost desemnată de catedră pentru acest exercițiu.

Tare mult este nevoie de mai multă apreciere și colaborare în școala românească!

Profesori: ELENA BERENDE și ICA BINDEA, Liceul Tehnologic “Liviu Rebreanu” Maieru

Institutul Pedagogic din Cluj – Napoca timp de trei ani.

A profesat la Maieru „Cuibul Visurilor” din anul 1965, până în anul 2004, ca învățător de elită al corpului profesoral. Gradul didactic I a fost obținut în anul 1983, sub exigențele specifice vremurilor. Pe parcursul anilor de activitate, doamna învățătoare Veronica a avut multe responsabilități caracteristice nobilei profesii de dascăl.

A coordonat activitatea comisiei metodice a învățătorilor ani în șir cu abilitate de lider înăscut. A îndrumat pașii colegilor debutanți valorizându-le potențialul ori de câte ori avea prilejul, cu multa căldură și drag. A deținut funcția de director

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1								■		0
2					■					
3			■							
4							■			
5	■				■				■	
6								■		■
7		■			■					
8								■		
9			■							
10	0					■				

ORIZONTAL : 1) Pasăre de țarm, masivă cu cioc lung, roșu – portocaliu și picioare puternice ce se hrănește mai ales cu scoici - Oana Găină. 2) Alt nume dat scatiului – Numele științific al pescărușului. 3) În cioc ! – Pasăre migratoare mică, asemănătoare cu rândunica (pl.). 4) Se spune în popor că vrabia ... visează – Locuitor din Oaș. 5) Coadă de presură! - Singular. 6) Specie de papagali cu penajul alb și cu moțul viu colorat - 23 de găi!. 7) Primele aripi! - Pasăre răpitoare cu penele negre cu ciocul și picioarele puternice ce se hrănește mai ales cu cadavre. 8) Pasăre răpitoare care se hrănește mai ales cu șoareci - Ion Lăstun. 9) Cap și coadă de cormoran! – Așa cum umblă uneori un cocoș (pl.). 10) Mică pasăre insectivoră cu penele măslinii pe spate, albicioase pe abdomen și cu o pată galben –roșcată pe cap - Substanță extrasă din mac.

VERTICAL : 1) Pasăre răpitoare de zi cu ciocul scurt și curbat care se hrănește mai ales cu păsări. - Loc la țară unde dorm păsările. 2) Pasăre din familia corbului cu penajul negru sau cenușiu – “Organizația Națiunilor Unite” (sigla). 3) Oana

Tucan - Pasăre de mărimea unei vrăbii ce trăiește în stufrășul din jurul lacurilor și al mlaștinilor . 4) Râu în Bosnia – Herțegovina - Coccoș lăsat de prăsilă. 5) Oraș în jud. Alba – Cap de califar!. 6) Râu în Austria - Pasăre cățărătoare din America de Sud cu penajul viu colorat . 7) Bărbătușul raței - Primele la ortopedie! 8) Pasăre migratoare insectivoră – Oana Pitulice . 9) Jocul nostru tradițional - Pasăre asemanatoare cu barza de culoare albă sau roșie care trăiește în țările calde (pl.). 10) Pasăre domestică crescută pentru carne și ouă - Cineast român ce a ecranizat romanul “Mitreă Cocor” al lui Mihail Sadoveanu.

Dicționar : IALA, ALS, ORTO.

ELEVII: Andrei BONTAȘ, Miriam CORDOȘ, Crina HOZA, Sofia HĂRJOABĂ, Viorelia MOTOFELEA, Laura ROMAN, Denisa ȚĂRAN de la Liceul Tehnologic “Liviu Rebreanu” - Maieru, îndrumați de prof. Vasile ARTENE.

Învățământ
CUIBUL VISURILOR
Sport
Cultură

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN

Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Iacob Naroș, Mircea Prahese, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa, Viorel-Daniel Partene

Acest număr apare cu sprijinul financiar al Primăriei Maieru.

Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania), Alex Pop (SUA)

Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.

Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSAUD

Machetare: Viluț Cărbune

Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES srl Bistrita, str. N. Titulescu, nr. 18,

tel/fax: 0263 238027, tel: 0263 223201

ISSN 1224 - 643